

T. C.

**BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**TÜRKÇE VE ARAPÇANIN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİLMESİNDE
KULLANILAN DERS KİTAPLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Lobna ELHAJ YASİN

0000--0001-9466-864X

BURSA-2022

T. C.

**BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**TÜRKÇE VE ARAPÇANIN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİLMESİNDE
KULLANILAN DERS KİTAPLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Lobna ELHAJ YASİN

0000--0001-9466-864X

**DANIŞMAN
PROF. DR. KEL**

İME ERDAL

BURSA-2022

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Lobna ELHAJ YASİN

29.09.2022

ÖZET

Yazar	Lobna Elhaj Yasin
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ana Bilim Dalı	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bilim Dalı	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi
Tezin Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	XII + 88
Mezuniyet	
Tez Danışmanı	Prof. Dr. Kelime ERDAL

TÜRKÇE VE ARAPÇANIN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİLMESİNDE KULLANILAN DERS KİTAPLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Ders kitapları yabancı dil öğretiminin en önemli araçlarından biridir. Ders kitabı materyali hazırlamak dikkat, zaman ve çaba gerektirir. Dil canlı bir varlık olduğuna göre dil öğretme aracı olan ders kitapları sürekli güncellenmelidir. Yabancı dil öğretimi ders kitapları, öğrencilerin başarısını ve yabancı dile hâkim olmasını önemli ölçüde etkiler.

Bu çalışmada Türkçe ve Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları karşılaştırmalı bir şekilde incelenmiştir. Farklı dillerin öğretimi ile ilgili kitapların karşılaştırılması alana ve eğitime katkıda bulunmaktadır. Araştırmada, farklılıklar ve benzerlikler tespit edilerek kitapların nasıl geliştirileceği, nasıl daha iyi hâle getirileceği ve en çok neye dikkat

edileceği sorularının cevapları aranmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak “İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe” ve “Al-Kitaab Arapça”, “Yedi İklım Türkçe” ve “Silsiletü’l-Lisan”ders kitapları arasındaki farklılıklar ve benzerlikler tespit edilmiştir. Araştırmanın veri kaynakları olan Türkçe ve Arapça ders kitaplarında, dört dil becerisinin kazandırılmasında kullanılan yöntemler incelenmiştir. Doküman analizi ile elde edilen veriler (D-AOBM) Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’ne göre incelenmiştir. Yapılan incelemenin sonucunda Türkçe ve Arapçanın yabancı dil olarak ğretiminde kullanılan ders kitaplarında dört temel dil becerisinin öğrenciye kazandırılmasında benzer yöntem kullanıldığı görülmüştür. Türkçe ve Arapaders kitapları arasındaki benzerliklerin farklılıklardan daha fazla olduğu veyabancı dil olarak Türkçe ğretiminde kullanılan İstanbul ders kitaplarının dil bilgisi en geniş şekilde anlatan kitaplar olduğu tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuç ve önerilerin, Arapça ve Türkçe ğreticilerine ve bu alanda ders kitapları tasarlayanlara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler

Yabancı dil olarak Türkçe ğretimi, ders kitabı, dil ğretimi, karşılaştırmalı eğitim, yabancı dil olarak Arapça ğretimi.

ABSTRACT

Name and Surname	Lobna Elhaj Yasin
University	Bursa Uludağ Üniversitesi
Institution	Institute of Educational Sciences
Field	Turkish and Social Sciences Education
Branch	Teaching Turkish as Foreign Language
Degree Awarded	Master
Page Number	XII + 88
Degree Date	
Supervisor	Prof. Dr. Kelime ERDAL

COMPARISON OF TEXTBOOKS USED IN TEACHING TURKISH AND ARABIC AS A FOREIGN LANGUAGE

Textbooks are one of the most important tools in teaching a foreign language. Preparing materials requires attention, time and effort. Language is a living thing, constantly changing therefore, materials should continuously be updated. Foreign language materials have a significant impact on student's success and becoming fluent in a foreign language. In this study textbooks used in teaching Arabic and Turkish as a foreign language were comparatively studied. The comparison of different languages and textbooks contributes in the field and education.

Detecting similarities and differences helps in answering questions such as; how to develop textbooks, how to make textbook better and what to pay attention to.

In this study the similarities and differences in İstanbul Yabancılar İçin and Yedi İklim Türkçe Turkish textbooks, Al-Kitaab and Silsiletü'l-Lisan Arabic textbooks were detected using document analysis which is one of the qualitative research methods. Also the methods used to enhance the student's four language skills in Turkish and Arabic textbooks which are the data sources of this research. The data obtained by document analysis were analyzed according the ADOÇM (Common European Frame work of Reference for Languages). As a result of the examination, it was seen that the textbooks used in language teaching of Turkish and Arabic used similar methods to enhance the student's four language skills. It was also proven that the similarities between textbooks of Turkish and Arabic language are more than the differences and İstanbul textbooks used in teaching Turkish as a foreign language are the books that explain grammar in the widest way. The obtained results and suggestions are thought to help Turkish and Arabic instructors and designers of textbooks in this field.

Keywords: Turkish as a foreign language, textbook, language teaching, comparative education, teaching Arabic as a foreign language.

ÖN SÖZ

Ana dili Arapça olan ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bir öğrenci olarak dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarının önemini fark ettiğinden çalışma konusu olarak yabancı dil öğretiminde materyal olarak kullanılan ders kitaplarının incelenmesini konu olarak seçtim. Çalışmada veri kaynakları olan kitaplar hem Arapça hem Türkçede yabancı dil öğretimini en geniş şekilde örnekleyen kitaplardır. Ulaştığım sonuçların öğretmenlere ve ders kitabı tasarlayanlara faydalı olmasını ve alana katkıda bulunmasını dilerim.

Yüksek lisans sürecinde ve ders aşamasından beri beni destekleyen, teşvik eden ve bana inanan tez danışmanım Prof. Dr. Kelime ERDAL'a teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Hayatımın her aşamasında bana hep güç veren anneme; maddi ve mânevi desteğini sunan babam ve değerli ağabeylerim Ahmet ve Muhammed'e; bu süreçte sabrıyla ve desteğiyle her an yanımda olan arkadaşım Ümmü Habibe'ye; güzel dostlarım Nur, İba, Zeyn, Fatma ve İnsaf'a; Türkiye'de yaşamamı kolaylaştıran, zor zamanlarımda beni yalnız bırakmayan ve bana çok şey öğreten hocam Elif ATEŞ'e teşekkürü bir borç bilirim.

Lobna Elhaj Yasin

Bursa, Eylül 2022

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	3
1.2. Araştırmanın Önemi	4
1.3. Araştırmanın Varsayımları	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Tanımlar	5
2. LİTERATÜRTARAMA	7
2.1. Dil ve Yabancı Dil Öğretimi	7
2.1.1. Dil Nedir:	7
2.1.2. Ana Dil, Ana Dili ve Yabancı Dil:	8
2.1.3. Yabancı Dil	8
2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	10
2.2.1. Türkçe	10
2.2.2. Türkçe Öğretimi Tarihi	11
2.2.3. Türkçe Öğretimi	11
2.3. Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi	13
2.3.1. Arapça	13
2.3.2. Arapça Öğretimi Tarihi	13
2.4. Dört Temel Dil Becerisinin Kazanımları	15
2.4.1. Beceri Nedir	15
2.4.2. Dört Temel Dil Becerisi (Okuma-dinleme-konuşma-yazma)	15
2.5. Yabancı Dil Öğretiminde Ders kitapları	17
3. YÖNTEM	20
3.1. Araştırma Modeli	20
3.2. İncelenen Kitaplar	20
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	21
4. BULGULAR	22
4.1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Şekil Özelliklerinin İncelenmesi:	22
4.1.1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Kapak Açısından Karşılaştırılması:	22

4.1.2. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Resimler Açısından Karşılaştırılması:.....	25
4.1.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Tablolar Açısından Karşılaştırılması:.....	27
4.2. İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının İçerik Özelliklerinin İncelenmesi:	29
4.2.1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Dil ve Anlatım Açısından Karşılaştırılması:.....	29
4.2.2. İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Dil Becerileri Açısından Karşılaştırılması:.....	34
4.2.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması:.....	43
4.2.4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Ölçme Değerlendirme Açısından Karşılaştırılması:.....	46
4.2.5. İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Dil Bilgisi Açısından Karşılaştırılması:	49
4.3. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Şekil Özelliklerinin İncelenmesi.....	51
4.3.1. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Kapak Açısından Karşılaştırılması:.....	51
4.3.2. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Resimler Açısından Karşılaştırılması:	54
4.3.3. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Tablolar Açısından Karşılaştırılması:	55
4.4. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının İçerik Özelliklerinin İncelenmesi:.....	57
4.4.1. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Dil ve Anlatım Açısından Karşılaştırılması:	57
4.4.2. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Dil Becerileri Açısından Karşılaştırılması:	60
4.4.3. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması:.....	69
4.4.4. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Ölçme-Değerlendirme Açısından Karşılaştırılması:	71
4.4.5. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Dil Bilgisi Açısından Karşılaştırılması:	72

5. TARTIŞMA.....	74
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	76
KAYNAKÇA	82

Tablolar Listesi

Tablo

Sayfa

1. İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Kapakları	22
2. İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Resimler	25
3. İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Tablolar	27
4. İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Dil ve Anlatım.....	30
5. İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Dinleme Becerisi	35
6. İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Okuma Becerisi.....	38
7. İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Yazma Becerisi	40
8. İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Konuşma Becerisi	42
9. İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Kültür Aktarım.....	44
10. İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Ölçme-Değerlendirme	47
11. İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi	49
12. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının kapakları	51
13. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Resimler	54
14. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Tablolar	55
15. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Dil ve anlatım	57
16. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Dinleme Becerisi	61
17. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Okuma Becerisi	63
18. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Yazma Becerisi	65
19. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Konuşma Becerisi.....	67
20. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı	69
21. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Ölçme-Değerlendirme	71
22. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Dil Bilgisi.....	72

Fotoğraflar Listesi

Fotoğraf

Sayfa

1. İstanbul Türkçe Ders Kitabının Kapağı A1 Seviyesi.....	24
2. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabının Kapağı A1 Seviyesi.....	24
3. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Resimler	26
4. İstanbul Türkçe Ders Kitabından Resimler	26
5. İstanbul Türkçe Ders Kitabından Bir Tablo (Ölçme-Değerlendirme).....	28
6. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Bir Tablo	29
7. İstanbul Türkçe Ders Kitabından Kelimeler Listesi Kısmı	33
8. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabının “Kelime Dünyası” Bölümü	33
9. İstanbul Türkçe Ders Kitabından Boşluk Doldurma Alıştırması	34
10. İstanbul Türkçe Ders Kitabından “Dinleme” Bölümü	36
11. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Dinleme Alıştırması	37
12. İstanbul Türkçe Ders Kitabından” Okuma” Bölümü	39
13. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Okuma Alıştırması	39
14. İstanbul Türkçe Ders Kitabından Yazma Kısmı	41
15. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Yazma Alıştırması	41
16. İstanbul Türkçe Ders Kitabından Konuşma Kısmı	43
17. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Konuşma Alıştırması	43
18. İstanbul Türkçe Ders Kitabından “Kültürden Kültüre” Kısmı	46
19. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Kültür Öğeleri	46
20. İstanbul Türkçe Ders Kitabından “Neler Öğrendik?” Bölümü	48
21. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından “Değerlendirme” Bölümü	48
22. İstanbul Türkçe Ders Kitabından Dil Bilgisi Bölümü	50
23. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Dil Bilgisi Kuralı	51
24. Al-Kitaab Arapça Ders Kitabının Kapağı-Birinci Seviye.....	53
25. Arapça Dil Serisi (Silsiletü’l-Lisan) Ders Kitabının kapağı-Orta Seviye	53
26. Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından Bir Resim	55
27. Arapça Dil Serisi (Silsiletü’l-Lisan) Ders Kitabından Resimler.....	55
28. Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından Bir Tablo (Dil bilgisi).....	56
29. Arapça Dil Serisi (Silsiletü’l-Lisan) Ders Kitabından Bir Tablo.....	57
30. Arapça Dil Serisi (Silsiletü’l-Lisan) Ders Kitabının “لاحظ”Bölümü	60

31. Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından (المفردات) Kelime Kısmı	60
32. Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabının “استمع وردد” Alıştırması.....	62
33. Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından (استماع) Dinleme Alıştırması	63
34. Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabından Okuma Alıştırması.....	64
35. Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından (قراءة) Okuma Alıştırması	65
36. Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabından Yazma Alıştırması	66
37. Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından Yazma “كتابة” Alıştırması	67
38. Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabından Konuşma Alıştırması	68
39. Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından Konuşma “محادثة” Kısmı.....	69
40. Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabından Kültür Öğeleri	70
41. Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından Kültür “الثقافة” Kısmı	71
42. Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabından Dil Bilgisi Alıştırması.....	73
43. Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından Dil Bilgisi Bölüm.....	73

1. GİRİŞ

Güncel Türkçe Sözlükte dil, “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban...” şeklinde tanımlanmaktadır. Güncel Arapça sözlüğe göre dil, “Her toplumun kendi ihtiyaçlarını ifade etmek amacıyla kullandığı seslerdir.

Dil, insanların birbirleriyle iletişim kurmalarını, birbirlerini tanımalarını, birbirlerinin kültürlerini ve yaşam tarzlarını öğrenmelerini sağlayan en temel iletişim aracıdır. Kahirman ve diğerlerine (2013) göre, insanlar arasında en temel iletişim aracı olmasına ek olarak dil, insanın en önemli sosyal ve doğal özelliklerinden biridir. Farklı medeniyetler ve kültürlerin oluşturulmasında kullanılan faktörlerden biri olarak kabul edilir. Dil, farklı toplumlar ve ülkeler inşa edilmesinin temel faktörüdür, çünkü dil ne kadar güçlü olursa toplum da o kadar güçlü olmaktadır. Dilini koruyan toplumlarının fikirlerinin, davranışlarının ve ilkelerinin güçlü olması bunu göstermektedir

Ana dil insanın çevresinden, ailesinden büyüyünceye kadar öğrendiği dildir; çevresinden ailesinden öğrenemediği dile yabancı dil denir. Yabancı bir dil öğrenmek ana dilden farklı bir dil konuşmak demektir. Bunun birçok faydası vardır. Dil öğrenmek, öğrenen kişinin sosyal konum, kariyer ve eğitim hayatına katkı sağlamakta ve modern hayatta bir tercih sebebi olarak kabul edilmektedir.

Türkçe ve Arapça, dünyanın çok konuşulan önemli dilleri arasındadır. İki dil arasındaki ilişkinin kaynağı İslamiyet'tir. İslamiyet'ten sonra sosyal ilişkilerden dolayı bu iki millet için birbirlerinin dilini ve kültürünü öğrenmek büyük önem kazanmıştır. Türkiye'de 1959'lu yıllardan itibaren üniversitelerde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili bölümler açılmaya başlanmıştır. Son yıllarda da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin önemi artmıştır (Dilber, 2018).

Durukan ve Kalaycı'nın (2018) çalışmasından şu alıntıda bulunmaktadır: "Dünyada en çok konuşulan ana dili listesinde beşinci sırada yer alan Türkçeyi öğrenmek isteyen yabancı sayısının hızla artması, beraberinde çeşitli kurumları Türkçenin yabancı dil olarak eğitimi-öğretimi konusunda çalışmalar yapmaya sevk etmiş, Türkçenin dünyada ilgi duyulan bir dil hâline gelmesine vesile olmuştur (Durukan ve Kalaycı, 2018, s. 2163).

Günümüzde, ana dili Arapça olmayan Müslümanlar, kendi kültürel miraslarını ve dinlerini koruma adına okullar ve üniversitelerde çocuklarına Arapça öğretmeye yönelmektedirler. Bunların içinde en önde gelen devletlerden olan Türkiye Cumhuriyeti, kendi vatandaşlarına sarf, nahiv ve belagat gibi ilimler öğretmek amacıyla Arapça eğitime özen göstermektedir (el-Kholi, 2011). Arapçanın Kur'an-ı Kerim'in dili, Müslümanların kültürel ve medeni kimliği olarak değerlendirilmesi dile çok büyük önem kazandırmaktadır. Arapça öğrenmek, öğretmek ve başka dillere çevirmek Kur'an-ı Kerim'in metinlerini olması gerektiği gibi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Al-Sharabi'ye (2018) göre Türkçe ve Arapça ana dil olarak en çok kullanılan dillerdendir. Arapça günümüzde en çok konuşulan dillerden biridir. Araştırmacılara göre dünyada Arapça konuşan insanların sayısı 2016'da yaklaşık 420 milyon olarak tespit edilmiştir. Türkçe ise 220 milyon insan tarafından konuşulmaktadır. TDK'nin yaptığı çalışmaya göre yeryüzünde toplam 6 bin 912 dil konuşuluyor ve Türkçe kullanılan ilk 5 dil arasında yer almaktadır (Akalin, 2008).

Yabancı dil öğreniminin en temel ve zaruri araç gereçleri ders kitaplarıdır. Şimşek'e (2016) göre "Tarihsel süreç içinde eğitim ve öğretimde en sık kullanılan materyaller arasında ders kitapları başı çekmektedir. Ders kitapları, yabancı dil eğitimi kapsamında öğrencilerin düzeyi ve dil gelişimi gözetilerek hazırlanmakta ve dil eğitiminde çok kullanılmaktadır." (Şimşek, 2016, s.2).

Yabancı dil olarak sınıf içinde kullanılacak ders kitaplarının hazırlanması veya seçimi en zor aşama olarak değerlendirilir. Kitap, öğrenci ile dil arasında bir bağlantıdır. Kitapları hazırlama sorunu uzmanların ilgilendiği sorunlarından biridir, çünkü kitapların amacı, öğrencilerin yabancı dile hâkim olmalarını temin etmektir.

Yabancı dil olarak Arapça öğretimi ders kitaplarında bazı yetersizlikler vardır ama bu, kitap yazmanın durması gerektiği anlamına gelmez, bilakis mümkün olduğu kadar bu eksikleri telafi etmek gerekmektedir (el-Kholi, 2011).

Ders kitaplarının uygun ve başarılı bir şekilde tasarlanmış olması çok büyük öneme sahiptir. Kitap, yabancı dil öğrenen için çok önemlidir, çünkü öğrencinin öğretmenden aldığı bilgilerle yetinmesi mümkün değildir, bu konuda öğrencinin çabası çok önemlidir. Eğer ders kitabı öğrencinin çalışmasını destekleyecek şekilde özenli hazırlanmışsa başarısı artar. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Türkçenin 21. yüzyıldan itibaren yabancı dil olarak öğrenimi ve öğretimi artmış, bu alanda materyaller hazırlanmış ve gelişmeler olmuştur. Bu kapsamda Türkçe öğretimine yönelik hazırlanan bu materyallerin en önde geleni ders kitaplarıdır. Ders kitapları yabancılara Türkçe öğretimi açısından çok önemlidir, bu sebeple bu kitapları dikkatle hazırlamak, bilimsel araştırmalar yapmak ve bu konuda titiz olmak gerekmektedir. “Yabancı dil öğretiminde temel dil becerilerinin kazandırılmasında çeşitli materyallerden yararlanılmaktadır, bu materyaller içerisinde en çok kullanılan, bunun için hazırlanan ders kitaplarıdır.” (Şimşek, 2016, s.6).

Yabancı dil öğretiminde, birbirine bağlı dört temel becerisi göz önüne bulundurarak materyalleri hazırlamak gerekir. Öğrenenin dili iyi öğrenmesi için bu dört temel dil becerisi iyi öğrenilmelidir. Dili konuşmadan önce dinleme becerisini kazanmak dil öğrenmenin temel aşamalardan biridir. Yabancı dil öğretiminde konuşma becerisi de mühim bir aşamadır, ama dinlemeden sonra gelmektedir. Okuma ve yazma da dil öğrenmenin önemli amaçlarından. Günümüzde yabancı dil öğretimindeki modern yöntemler, bu dört temel dil becerisinin temin edilmesine odaklanmaktadır.

1.1.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Türkçe ve Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının karşılaştırılmasıdır. Bu araştırmada “İstanbul: Yabancılar İçin A1, A2, B1, B2, C1 Ders Kitapları”, Al-Kitaab 1, 2, 3 düzeyleri Arapça ders kitapları, Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ders kitapları ve (Silsiletü'l-Lisan) Arapça dil serisine ait Arapçaya giriş, orta ve ileri seviyelerin ders kitapları, şekil (kapak, resimler, tablolar) ve içerik (dil ve anlatım, dil becerileri, kültür aktarımı, ölçme-değerlendirme, dil bilgisi) açısından incelenmiştir.

Alt amaçlar şu şekilde sıralanır:

1. İstanbul: Yabancılar İçin A1, A2, B1, B2, C1 Ders Kitapları ile Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ders kitaplarının şekil (kapak, resimler, tablolar) açısından benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
2. İstanbul: Yabancılar İçin A1, A2, B1, B2, C1 Ders Kitapları ile Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ders kitaplarının içerik (dil ve anlatım, dil becerileri, kültür aktarımı, ölçme-değerlendirme ve dil bilgisi) açısından benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
3. Al-Kitaab 1, 2, 3 düzeyleri Arapça ders kitapları ile Silsiletü'l-Lisan Arapça giriş, orta ve ileri seviye ders kitaplarının şekil (kapak, resimler, tablolar) açısından benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
4. Al-Kitaab 1, 2, 3 düzeyleri Arapça ders kitapları ile Silsiletü'l-Lisan Arapça giriş, orta ve ileri seviye ders kitaplarının içerik (dil ve anlatım, dil becerileri, kültür aktarımı, ölçme-değerlendirme ve dil bilgisi) açısından benzerlik ve farklılıkları nelerdir?

1. 2. Araştırmanın Önemi

Dünyanın en eski dillerinden biri olan Türkçe günümüzde büyük önem kazanmıştır. Türkçe öğrenmek isteyenlerin sayısı gün geçtikçe artmakta ve Türkçenin dünya çapında yayılması devam etmektedir. Türkçe öğretmek amacıyla bir çok kurum inşa edilmiştir. Arapçanın Kur'an dili olması ona kutsallık kazandırmıştır. Arapça en zengin ve eski dillerden biri olarak kabul edilmekte ve ana dili Arapça olmayanlara Arapça öğretmek adına dünyanın her yerinde kuruluşlar yaygınlaşmaktadır.

Bu iki dil öğretiminde kullanılan en temel araç ders kitabıdır. Ders kitaplarının hazırlaması ve seçimi çok önemli aşamalardan biridir ve bununla ilgili yapılan çalışmaların sayısı artmaktadır. Ders kitapları ile ilgili çalışmalarda ilerleyebilmek için kaynakların kullanılabilirliği ve uygunluğu çok önemlidir. Bu sebeple bu konuda yapılacak karşılaştırmalı çalışmaların alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Dillerin karşılaştırmalı olarak incelenmesine dair çalışmalar, diller arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri gösterme amaçlıdır, bu yüzden bu çalışmaların yardımıyla dil öğrenmenin ve araştırmalar yapmanın daha kolay ve verimli olduğu görülmektedir.

Yapılan bu çalışmanın sonuçlarının Arapça ve Türkçe öğretmenlere, yabancı dil olarak Arapça ve Türkçe öğretimiyle ilgili araştırma yapanlara faydalı olacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Varsayımları

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan İstanbul ders kitaplarının dil bilgisi en geniş şekilde anlatan kitaplar olduğu varsayılmıştır.
2. Yabancı dil olarak Türkçe ve Arapça öğretiminde kullanılan ders kitapları arasındaki farklılıkların benzerliklerden çok olduğu varsayılmıştır.
3. Yabancı dil olarak Türkçe ve Arapça ders kitapları dört temel dil becerisinin öğrenciye kazandırılmasında benzer yöntemler kullanmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders kitapları, Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları, Al-Kitaab Arapça Ders kitapları ve Arapça Dil Serisi -Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitapları ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Tanımlar

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Belirli metotlar ve kitaplar kullanarak ana dili Türkçe olmayanlara verilen Türkçe eğitimi.

Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi: Belirli metotlar ve kitaplar kullanarak ana dili Arapça olmayanlara verilen Arapça eğitimi.

Yabancı Dil Ders Kitabı: Yabancı dil öğretmek amacıyla kullanılan farklı metotlar ve yaklaşımlar içeren kitaptır.

Yabancı Dil: İnsanın doğduğu ülkesinden farklı başka bir ülkede iletişim için kullandığı dildir.

D-AOBM: Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni.

Dört Temel Dil Becerisi: Dil öğretiminde kazandırılması hedeflenen okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin tümüdür.

Nahiv İlimleri: Cümle kurma kuralları ve söz dizimi inceleyen ilimdir.

İrab: Arapçada kelimelerin son cümledeki yerine göre ya da edat kullanımına göre uğradığı değişikliktir.

Sarf İlimleri: Kelimelerin iç yapısını inceleyen ilimdir.

2. LİTERATÜRTARAMA

2. 1. Dil ve Yabancı Dil Öğretimi

2.1.1. Dil Nedir:

İnsanoğlu canlı bir varlıktır. Duygularını düşüncelerini ve derdini anlatmak, ihtiyaçlarını karşılamak için topluca yaşamak zorundadır. İnsanlar beraber yaşayabilmek için iletişim aracına ihtiyaç duyar. O araçlardan biri de dildir. Dil, insanlar arasında bağ kurma amaçlıdır.

Dilin birçok tanımı bulunmaktadır. Lisan Al-Arap'a göre dil, her milletin istediklerini ifade etmeleri için kullandıkları seslerdir. Dilbilimsel tanımına göre ise dil, insanın dili ve ondan çıkan dillerin tümüdür. Ferdinand De Saussure'e göre dil, etiketlerden oluşan bir sistemdir ve bu sistemde etiketleri bağlayan ilişkiler bulunmaktadır. Ayrıca dil, insanlar arasındaki iletişimi gerçekleştirmek için kullanılan olgudur; insanı diğer varlıklardan ayıran genel fenomendir. Arap kültürüne bakıldığında dilin en dikkat çekici tanımının İbn Haldun'a ait olduğu görülmektedir. İbn-i Haldun Mukaddime'sinde¹dili şu şekilde tanımlar: Dil, konuşanın maksadı ile ilgili ifadeden ibarettir. Bu ifade dil ile şekillenir. Her milletin farklı bir ifade şekli vardır. İbn Haldun'un tanımı iki bölüme odaklanır; biri dilin işlevsel bir yönünün olması, diğeri de her milletin ayrı bir sistem ve dilinin olmasıdır.

Felsefede dil, faydalı seslerin tümüdür. Her toplumun istediklerini ifade etmeleri için kullandıkları seslerdir. Felsefe, bir yandan dilin genel psikolojik işlevinin olduğunu, diğeri yandan da kelime, kalıp ve dil bilgisinden oluştuğunu kabul etmektedir.

Laland, dili şöyle tanımlar: İç ve dış fikrin sözlü ifadesinin işlevidir (Lalande, 1876).

Psikoloji, dilin; çocuğu çevreleyen etiketler ve simgeler olarak görmektedir. Çocuğun topluma uyum sağlayabilmesi için bu etiket ve simgeleri hızlı bir şekilde özümsemelidir.

---

¹Mukaddime: İbn-i Haldûn'un (ö.808/1406) tarih felsefesini, içtimaî ve beşerî ilimleri temellendirdiği toplum metafiziğine dair eseri.

2.1.2.Ana Dil, Ana Dili ve Yabancı Dil:

Ana dil ve ana dili kavramları farklı anlam taşımaktadır. Eş anlamlı olmadıkları için birbirlerinin yerine kullanılmamaktadır. Her bu iki kavramın içindeki kullanılan ana kelimesi farklı anlam taşımaktadır (Oruç, 2016).

Ana dili: İnsanın kendi çevresinde ve kültüründe öğrendiği dildir. Ana dili insanın doğduktan sonra doğal biçimde konuştuğu daha sonra da sistemli bir şekilde öğrendiği dildir (Batur, 2010). Ana dili teriminde ana kelimesinin anlamı anne anlamına gelmektedir. Bu ana dili kişinin annesinden öğrendiği dildir. Geniş tanımı ise kişinin annesinden, ailesinden ve çevresinden öğrendiği ve hâkim olduğu dildir (Oruç, 2016). Ana dil teriminde ana kelimesinin anlamı anne değildir. Bu terim olarak temel, esas ve asıl anlamında kullanılmaktadır. Bundan dolayı ana dil kavramı; içinde diller barındıran esas dil, başka dillere esas oluşturan bir dil olarak tanımlanabilmektedir (Oruç, 2016). Türk dil kurumu sözlüğüne göre ana dil: “kendisinden başka diller veya lehçeler türemiş olan dildir.” (2005: 93).

“Ana dil, toplumun her kesiminde sarsılmaz bir birlik yaratır. Aralarında anlaşma dizgesini oluşturur. Ulusları oluşturan bütün bireyler bu birlikten paylarına düşeni alırlar. Bu bakımından ana dil milleti oluşturan ana unsurdur.” (Çelik, 2016, s.88)

2.1.3.Yabancı Dil

Dil, eskiden sadece toplumların kendi içindeki kişiler tarafından kullanılmaktaydı, fakat teknolojinin hızlı gelişimi nedeniyle günümüzde insanlar arasındaki etkileşim artmıştır. Dolayısıyla diller, sadece toplumun kendi içinde değil, toplumlar arasında da kullanılmaya başlamıştır. Yabancı dil öğrenmenin asıl nedeni, farklı toplumlarla iletişim kurmak olsa da askerî, siyasi, ekonomik ve teknolojik nedenler de söz konusudur.

Yabancı dil öğrenmek sadece bir milletin ya da ülkenin konuştuğu ve iletişim için kullandığı dili öğrenmek değildir; aynı zamanda ülkenin tarihi, geçmişi, bugünü ve geleceğini de öğrenmektir, bu bağlamda kültürü de içerir. Bir ülkenin hedef dilini öğrenirken en önemli unsur olan kültür, öğretim sürecinin temel taşıdır. Bu şekilde toplumlarla kurulan ilişkiler daha verimli ve başarılı hâle gelir. Kültür içindeki detaylar dil öğrenmeyi kolaylaştırır ve öğreneni topluma daha çok yakınlaştırır, çünkü kültür, insan yaşamının tümünü ifade etmektedir.

Dil, konuşmanın özü ve seslerin hedeflediği ve anlamlı olduğu düzenidir. Bir milletin isteklerini ve duygularını ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır. Her dil, âlemi kendine ait özel bir biçimde idrak etmektedir, her dilin dünyayla ilgili anlamlandırması ve tutumu farklıdır. Dil konusunda yapılan çalışmaların çoğu, dil öğrenmenin insanın bilişsel ve zihinsel yeteneklerini geliştirdiğini göstermektedir. Dil öğrenme; yaratıcı düşünme, hayal gücü ve eleştirel bakış açısı yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca veri analizi yeteneği, hafızayı güçlendirmekte ve odaklanmayı arttırmaktadır. İngiltere’de yapılan bir çalışmaya göre, yabancı bir dil öğrenmek, geç bir yaşta olsa bile insanı bunama ve Alzheimer gibi hastalıklardan koruyabilmektedir. Bu çalışma (Analysis of Neurology) dergisinde yayımlanmıştır. Yabancı bir dil öğrenildiğinde ana dili unutmamak için çabalamak gerekmektedir. Yabancı dil öğrenmek insana çok şey katar, ama insanın kendi ana dilini unutmaması gerekir. Medeniyet ve kimliğin en önemli unsurlarından biri olan ana dil, insana kültür ve sosyal konum vermektedir. İnsan yeni bir dil öğrendiğinde bebek hâline dönüşür, çünkü yeni kelimeler ve sesler çıkarmaya başlamakta ve bu o dili konuşan insanları anlama mutluluğu hissetmesini sağlamaktadır. Yeni bir dil öğrenmek aynı zamanda bir kültür öğrenmektir, toplumun dili öğrenildiğinde kültürü, medeniyeti, âdetleri, görenekleri ve tarihi öğrenilmektedir. Dolayısıyla insan kendisini benzersiz duygular içinde hissetmektedir, çünkü dil, yeni bir dünyaya kapı açmaktadır. Yabancı dil öğretimi, son zamanlarda çoğu insanın bildiği, ama detaylarına dikkat etmediği farklı sebeplerden dolayı büyük ehemmiyet kazanmıştır. İlk önce yabancılar bir ülkeyi ziyaret ettikleri zaman iletişim için, yabancı dile ihtiyaç duymaktadır. Yabancı dil öğrenmek iyi kariyer edinmek ve iyi eğitim almaya katkıda bulunmaktadır. Günümüzde yabancı dil öğrenmek, önemli olmaktan ziyade zaruri hâle gelmiştir. Avukatlar, profesörler, hâkimler, ekonomik projelerin sahipleri ve sosyal medya mensupları başta olmak üzere insanların çoğu tüm kariyer sahipleri, dünyada neler olduğunu öğrenmek, yeniliklerden ve gelişmelerden haberdar olmak amacıyla yabancı dil öğrenmektedirler. Yabancı dil öğrenmek pek çok insan için bir zorunluluktur. Dolayısıyla insanlar dil konusunda istedikleri seviyeye ulaşmak adına zaman ve çaba sarf etmekte, fakat dil kitapları ve materyallerdeki bazı sıkıntı ve hatalardan dolayı hedeflerine ulaşmalarının zor, bazen de imkânsız olduğu düşünülmektedir. Bu yüzden dil kitapları ve öğretim müfredatı geliştirmek ve en iyi şekilde hazırlamanın ehemmiyeti ortaya çıkmaktadır.

Barın, yabancı bir dil öğrenmenin önemini şu şekilde özetler: İnsanlar, toplumlar ve milletlerarasında; şahsi, kurumlar arası ve devletler seviyesinde çeşitli münasebetler bulunmaktadır. Bilim, siyaset, askerlik, eğitim, turizm, kültür, sanat, ticaret ve haberleşme alanlarındaki bu

münasebetlerin sağlıklı yürütülebilmesi için ana dilden başka milletlerarası ortak olan dillerin öğrenilmesi gerekmektedir (Barın, 1992).

2. 2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

2. 2. 1. Türkçe

Türk Dil Kurumuna göre yabancı dil, anadilin dışında olan dillerden her biri. Yabancı dil öğrenme ve öğretme etkinliklerinin profesyonel biçimde nerede başladığı ve nasıl gerçekleştirildiği konusu net olarak bilinmemektedir. Ancak tarihî dönemlerde yabancı dil öğrenmek için kişilerin hedef dilin konuşulduğu topluluk arasında bulunma veya öğretim alma yolunu seçtiği varsayılmaktadır (Özbay ve Bahar, 2016).

“Türk” kelimesi MS 6. yüzyılda bedevi insanlar için kullanılmıştır. Türkler 6. yüzyılda çok güçlü bir devlet inşa etmiş ve bu devlet Moğol imparatorluğundan Çin’in kuzey sınırlarına kadar yayılmıştır. Türkler Selçuklular döneminde Asya’dan Anadolu’ya göç ederek Anadolu Selçuklu Devletini kurmuşlar ve Anadolu’yu Türklerin yerleşebileceği bir merkez yapmışlardır (Mulan, 2000).

Işık (2015), Türkçenin dünya dilleri arasındaki yerini şu şekilde ifade etmektedir: “Türkçe Ural-Altay diller grubunun Altay kolunda yer alan sondan eklemeli bir dildir. Türkçe, Altay dil ailesine ait olarak şu özelliklere sahiptir: Sondan eklemeli, cinsiyet farkı göstermeyen, kelimenin kökünü değiştirmeyen yani kelimenin kökü ve gövdeleri sabit olan bir dildir. Türetme, yeni eklerle gerçekleşir, sayı sıfatlarından sonra isimlere çokluk eki getirilmez, sayısız sıfatlarından sonra gelen isimler teklik olur. Cümle yapısı açısından, önce özne ve en son fiil gelir, temel unsur sonda bulunur.”

Ural-Altay dil grubu Ural dil grubu ve Altay dil grubu olmak üzere iki ayrı alt başlığa ayrılmaktadır. Ural dil kolu içerisinde Fin-Ugor ve Samoyed dil kolu yer almaktadır. Altay dil kolu içerisinde ise Türkçe, Moğolca, Mançu-Tunguz dilleri, Korece, Japonya bulunmaktadır. Altay dil kolları birleşik dil ailesi olarak değerlendirilmektedir. Bu dil kolunda olan diller birbirine sadece bir açıdan yaklaşmaktadırlar ki o da çekimli dil olmalarıdır. Dolayısıyla bunlar dil ailesi değil, dil kolları olarak adlandırılmaktadır.

Türk dilinin en önemli özelliği ünlü uyumdur. Bu özellik Altay dillerinin çoğunda bulunmakta, fakat en çok Türkçede fark edilmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, eski bilim dallarından biridir. Türkçe öğrenmek isteyenlerin sayısının artmasıyla bu alanda bilimsel çalışmalara ihtiyaç da artmaktadır.

2. 2. 2. Türkçe Öğretimi Tarihi

Türklerin tarih boyunca kurdukları ilişkiler, ticari ve siyasi etkinlikler sebebiyle Türkçe öğrenme ve öğretme alanı oldukça yaygınlaşmıştır. Türklerin Müslüman olmaları da bu durumu etkilemiştir. Barın (1992) 'a göre, "Yabancılara Türkçe öğretimi Kaşgarlı Mahmut'un Divanü Lügati't-Türk adlı eseri ile başlamıştır" (Barın, 1992, s.1).Türkçe öğretmek amacıyla yazılan Kaşgarlı Mahmut'un Divanü Lügati't-Türk adlı eseri Türkçenin yayılmasında etkili olmuştur. İşaret edilmesi gereken önemli eserlerden biri de Nasirüddin Ebu Hayyan tarafından yazılan Kitabü'l-İdrak Li'lisani Etrak'tır ve Türkçe öğretimine büyük bir katkı sağlamaktadır. Moğul ve Göçer'in (2011) çalışmasına göre, Türkçe öğretiminin tarihi, genel olarak Kaşgarlı Mahmud'un Divanü Lügâti't-Türk adlı eseriyle başlatılır. Türkçe öğretimi açısından başyapıt sayılabilecek olan eser; yöntem, plan ve tür olarak ortaya koyduğu çizgisiyle kendisinden sonra Kıpçak, Çağatay ve Orta Asya gibi sahalarda uzun süreli bir etki yaratmıştır.

Bu etki altında kalan İslamiyet'in kabulünden sonraki dönemde öne çıkan Türkçe öğretimi eserlerinden biri de Araplara Kıpçak Türkçesi öğretmek amacıyla yazılmış bir sözlük ve konuşma kılavuzu olan ed-Dürretü'l-Mudiyyefi'l-Lügati't Türkiyye'dir. Türk tarihi boyunca yaşanan gelişmeler Türkçenin yabancılar tarafından öğrenilmesini bir zorunluluk hâline getirmiştir. Günümüzde hızlı gelişmeler neticesinde yabancı dil öğrenme isteği ve ihtiyacı artmasıyla birlikte Türkçenin önemi ve öğrenme isteği de hızla artmaktadır.

2. 2. 3. Türkçe Öğretimi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bölümü son zamanlarda yaygınlaşmaya başlamıştır. Türkiye'de Türkiye Türkçesi ve Türk kültürünü dünyaya öğretmek ve tanıtmak bir ideal hâline gelmiştir. Dolayısıyla Türk devleti bunu gerçekleştirmek için çok gayret etmektedir. Farklı

ülkelerden gelen öğrencilere hem lisans hem lisansüstü eğitim vermeye başlanmıştır. Böylelikle bu, gençlere Türkiye'ye gelme, Türk kültürünü yakından tanıma, yeni nesiller arasında Türk dilinin yayılması fırsatı vermektedir.

Türkçe, dünyadaki diller arasında ülkedeki geniş coğrafyasında tek ana dil olarak kullanılan ülkelerin başında önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye dışında da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi veren kurumlar ve merkezler bulunmaktadır (Moğul ve Göçer, 2011). Türk Dil Kurumunun 2011 verilerine göre, dış ülkelerdeki Türk nüfusunun yoğunluğu ve tercihlerine bağlı olarak en az bir orta öğretim kurumunda Türkçenin öğretildiği 87 ülke bulunmakta, 9 ülkede üniversite düzeyinde Türkçe öğretimi yapılmakta ve 28 ülkede Türkoloji bölümü hizmet vermektedir (Özbay ve Bahar 2016). Türkçe köklü bir geçmişi olan bir dildir. Dolayısıyla Türkçe öğrenmek amacıyla Türkiye'yi tercih edenler gün geçtikçe artmaktadır. Türkiye'nin her yerinde yabancılara Türkçe eğitimi veren kurum ve kuruluşlar bulunmaktadır.

1950 yılından sonra Türkiye'de üniversitelerde, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ciddi bir şekilde ele alınmaya başlanmıştır. Bu alan son yıllarda büyük bir önem kazanmıştır. 1991 yılından itibaren genç öğrenciler lisede okumak, lisans ve yüksek lisans yapmak üzere Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Türkiye'ye getirilmiştir. Türk Dünyası Projesi adlı bu projenin amaçlarından biri de Türkçe öğretmek ve Türk kültürü tanıtmaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik lisansüstü eğitim vermek amacıyla Gazi, Ankara ve başka üniversitelerde Türkçe öğretim merkezleri kurulmuştur (Moğul ve Göçer, 2011).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında önemli çalışmalar ortaya koyan Yunus Emre Enstitüsünden de bahsetmek gerekir. Türkiye'de açtığı yaz okulları ile farklı ülkelere yabancı öğrencilere çeşitli etkinlikler düzenlenen Yunus Emre Enstitüsünün birçok önemli çalışması vardır.

Türkçe günümüzde birçok bölgede halk tarafından konuşulmaktadır. Çok yaygın bir dil olarak yabancılar tarafından öğrenilmesi doğal bir hadisedir. Yabancıların Türkçe öğrenmelerinin amaçları çeşitlilik gösterir: Akademik çalışmalar, tarihi ve siyasi ilişkiler, Türklere olan sevgi, Türkiye'yi tanıma isteği gibi hedefler bunların başında gelir (İşcan, 2019).

İşcan'a (2019) göre Türkiye'nin konumu ve gücü gün gittikçe artmaktadır. Türkiye, Türkler ve Türk kültürünü tanımak ve Türklerle etkili bir iletişim kurmak amacıyla Türkçe öğrenmek

isteyenlerin sayısı artmaktadır. Bu sebeple Türkiye'yi en iyi şekilde temsil etmek için yabancılara Türkçe öğretimi alanı titizlikle ele alınmalıdır. Dil ve kültür birbirlerine bağlı kavramlardır, bundan dolayı dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimidir. Türkçe öğretimi için hazırlanan kitaplarda Türk kültür öğelerine sıkça yer verilmelidir.

İşcan (2019), yabancı dil olarak Türkçe öğrenmenin faydalarını şu şekilde özetlemiştir:

1) Türkçe bilmek iş hayatına katkı sağlamaktadır. 2) Türkçenin konumu, gücü ve geçerliliği gün gittikçe artmaktadır. 3) Çok dilli olmak günümüzde şarttır. 4) Türkçe öğrenmek diğer dillere göre kolaydır.

2. 3. Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi

2. 3. 1. Arapça

Arapça küresel dillerden biridir. İngilizce ve Çince'den sonra en çok kullanılan dil sayılmaktadır. Arapça Sami dillerinden biridir ve üç düzeyden oluşmaktadır. Bunlar; Geleneksel (تراث) dil, Fasih dil ve Ammice dildir. Arapça, kendine ait birçok özelliği ile tavsif edilmiştir. Arapça Kur'an dilidir, uluslararası ve dünyanın her yerinde var olan bir dildir, bu sebeple yabancılara Arapça öğretimi çok geniş bir alana yayılmıştır. Arapça, çekimli dil grubuna aittir. Arapçada fiil, cümlenin başında gelir, fiilin kökü de üç ünsüzden oluşur. Sesli harf bulunmaz ve harekeler ünlülere ses sağlar. Arapçada cinsiyet farkı bulunur, cümledeki kelimelerin görevi iraba²göre belirlenmektedir (Işık, 2015).

2. 3. 2. Arapça Öğretimi Tarihi

Yabancı dil olarak Arapça öğretimi hicri I. yılda Arap yarımadasının dışındaki İslami fetihler nedeniyle Arapça bilmeyenlerin İslam'a girmesi ve fethedilen ülke insanına Kur'an'ı öğretme ve İslam'a davet etme ihtiyacıyla birlikte başlamıştır. O zamanda nahiv ve sarf kurallarını öğrenmek gerekli değildi, sadece fesahat ehlerinden³ ilim almak yeterliydi. Fakat hicri I. asrın sonunda Araplar yabancı toplumlarla karışmış ve dış ülke insanların Arapça öğrenme isteği artmış, bu yüzden Arapçayı en uygun şekilde kullanmak amacıyla bazı ilimler ortaya çıkmıştır. Eskiden beri Arapça öğrenmek bir ihtiyaç olarak görülmüştür. İnsanları öğrenmeye motive eden en temel sebep, İslam'ı daha iyi anlamaktır. Diğer sebepler ise İslam ve Arap dünyasıyla ilişkiler kurmak ve İslam devletini

² Arapçada kelimelerin sonu cümledeki yerine göre ya da edat kullanımına göre değişikliğe uğrar, bu değişikliğe irab denir.

³Ehli fesahat: Açık ve düzgün dilli olan kimse. Fasih dile hâkim olan. .

inşa sürecine yardım etmektir. Bu nedenle öğretmenler Arapça eğitimi için, materyaller, metotlar ve kitaplar hazırlama gereği duymuşlardır.

Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde son elli yıl içerisinde çok önemli gelişmeler oldu. Arap dünyasının elde ettiği ekonomik ve stratejik öneme paralel olarak Arapça da büyük önem kazandı. Arap ülkelerinde, modern Arapça öğretmek amacıyla merkezler açılmıştır. Günümüzde; İmam-Hatip Liselerinde, İlahiyat Fakültelerinde, Arap Dili ve Edebiyatı bölümlerinde, Gazi Üniversitesi Arapça Öğretmenliği bölümünde, Türk Dili ve Edebiyatı ile tarih bölümlerinde, Polis Akademisinde ve Kara Harp Okulunda ikinci yabancı dil olarak Arapça öğretilmektedir. Böylece Türkiye'nin her yerinde Arapça eğitim verilen kurslar açılmıştır(Özcan, 2015).

Diğer dillerde olduğu gibi Arapça dil kitapları ve materyallerinin ihtiyaçlarla uyumlu olması için her aşırda geliştirilmesi gerekmektedir. Arapçanın zor bir dil olduğu ve yabancılar tarafından öğrenilmesinin imkânsız olduğu gibi bir önyargı bulunmaktadır. Bu önyargının bir kısmı doğru kabul edilebilir, çünkü Arapça bazı açılardan öğrenilmesi zor bir dildir, özellikle Arapça zamirlerin karışıklığından dolayı öğreniminin zor olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrenen kişi; sarf ve nahiv gibi konuları anlamakta zorluk çekebilmektedir, fakat uygun ve doğru metotlar takip edilirse anlama ve öğrenme mümkün olmaktadır. Bu alanda dil materyalleri hazırlamak ve kitap yazmak sadece Arap ülkelerinin dışında yapıldığı için bazı problemler yaşanmaktadır. Dolayısıyla bu konuda bazı değişiklikler yapılmalı ve öneriler sunulmalıdır.

Hem Müslüman hem Müslüman olmayan Asya, Afrika ve Avrupa'dan gelen ana dili Arapça olmayanların Arapça öğrenme isteği gün gittikçe artmaktadır. Bu artış nedeniyle bu alanda bazı çalışmalar yapılmıştır. Örneğin, İslam Dünyası Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (ICESCO), Arab League Educational Cultural and Scientific (ALESCO) gibi bazı bölgesel kurum ve kuruluşlar Arapça eğitime özen göstermiş ve bunu kendi programları içerisinde barındırmıştır. Bu çalışmalar, yabancı dil olarak Arapça öğretimi merkezleri açılmasını içermektedir. Ayrıca Arap ve İslam dünyasının en büyük üniversitelerinde Arapça eğitimi veren enstitülere yer verilmiştir ve farklı internet web sitelerinde yabancı dil olarak Arapça öğretimi programları yer almaktadır. Bu çalışmalar arasında ders kitaplarıyla ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Arapça öğretime yönelik yaklaşık 100 ders kitabı hazırlanmıştır. Buna ek olarak Arapça öğretimi hakkında konferans ve bilimsel sempozyumlar düzenlenmiştir. Son olarak da öğretmen eğitimi kursları ve atölye

çalışmaları düzenlenmiştir. Bütün bu çalışmalar ve çabalara rağmen, Arapça eğitim metotlarını değerlendiren çalışmaların çoğunda alanın yetersiz olduğu görülmektedir.

Arapça öğrenmek isteyenlerin amaçları farklılık göstermektedir. Bu amaçlar Bushikhi'ye (2020) göre dört kategoriye ayrılır:

1) Dini hedefler: Kur'an-ı Kerim'i okuyabilmek ve diğer dinî metinleri anlamak amacıyla Arapça öğrenmektir.

2) Mesleki hedefler: Yöntem, ticaret ve turizm gibi belirli alanlarda sözlü ve yazılı iletişim aracı olması nedeniyle Arapça öğrenmektir.

3) Bilimsel hedefler: Sözlü ve yazılı iletişim aracı ve dilbilimsel araştırma konusu olması sebebiyle Arapça öğrenmektir.

4) Kültürel hedefler: Arap ve İslam medeniyetinin kültürel, tarihî, sanatsal ve turistik kavramlarını tanımak için Arapça öğrenmektir.

2. 4. Dört Temel Dil Becerisinin Kazanımları

2. 4. 1. Beceri Nedir

Beceri, bir işi en iyi şekilde yapmaktır. Beceri kelimesi, Güncel Türkçe Sözlükte şu şekilde tanımlanmaktadır: Elinden iş gelme durumu, ustalık, maharet. Kişinin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği, maharet.

2. 4. 2. Dört Temel Dil Becerisi (Okuma-dinleme-konuşma-yazma)

İnsan sosyal bir varlıktır, yüzyıllar boyunca çevresiyle etkileşim içinde bulunmuştur. Düşünceler, duygular ve hayallerini konuşma ve yazma yoluyla aktarmaya çalışmıştır ve bunların dinleme ve okuma yoluyla anlaşılmasını istemiş, dolayısıyla iletişim olgusu ortaya çıkmıştır. İnsan, hayatını devam ettirebilmesi için çevresiyle iletişim kurmak zorundadır (Erkek ve diğerleri, 2017).

Yabancı dil öğrenildiğinde, öğrenenin; dört temel dil becerisini farklılaştırılmış seviyelerle öğrenmesi gerekmektedir. Bu dört temel dil becerisi konuşma, yazma, okuma ve dinlemeden oluşmaktadır. İletişim süreci iki kişi tarafından oluşur; biri gönderici, diğeri ise alıcıdır. Verimli ve

başarılı bir iletişim gerçekleştirmek adına mümkün olduğu kadar bu dört temel dil becerisi öğrenilmelidir.

Dört temel dil becerisi birbirlerine bağlıdır. Dinleme ve okuma geliştirildiği zaman yazma da gelişecektir. Burada bir noktaya değinmek gerekir ki dinleme; araştırmalara göre oldukça önemli bir beceridir ve bazen dil eğitiminde ihmal edilir. Dinleme ihmal edilirse veya diğer becerilere odaklanılırsa, öğrenciler dil öğrenirken ilerlemekte zorlanabilmektedirler. Ayrıca dört dil becerisinin nitelikleri ve hangi çerçevelerde öğretilmesi gerektiği belirtilmelidir. Bu şekilde daha kolay hazırlanabilen materyal ve kitaplar, öğretmene de dersleri düzenleme ve öğrencilerin zayıf noktalarını bulma konusunda da yardım etmektedir.

Bu şekilde öğretmen, tüm faktörleri göz önünde bulundurarak eğitim sürecini başarıyla gerçekleştirmiş olmaktadır. Dört temel dil becerisi kavramını doğru bir şekilde anlamakta fayda vardır. Üzerinde durulmadığı takdirde istenmeyen sonuçlara ulaşılabilecektir, çünkü bilindiği gibi dil bir bütün halinde öğretilmelidir.

2. 4. 2. 1. Konuşma

Konuşma, iletişim ve aktarım aracıdır. Yabancı dil öğretiminin temel ilkesi iletişim için öğrenmektir. Hem ana dil hem yabancı dil öğretildiğinde seslerin doğru telaffuz edilmesi ve bütün farklılıkları bilerek yazıya geçmek oldukça önemlidir. Dilin kurallarını, dil bilgisi ve doğru telaffuzu bilmek konuşma becerisinin kazanımlarıdır, fakat konuşma becerisini kazanmak için doğru telaffuz ve dil bilgisi bilmek yeterli olmamakta, sözel olmayan davranışları bilmek de gerekmektedir. Konuşma becerisinin özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır: ses tonu ve tonlama, vurgu ve ritim, telaffuz ve ahenk, üslup, akıcılık, anlaşılabilirlik, söz dizimi, doğruluk, kelime zenginliği, konu ve cümle vurgusu, bütünlük ve uygunluk (Göçer, 2015).

2. 4. 2. 2. Yazma

“Yabancı dil öğretimi bir süreç olarak ele alındığında, öğrenciler arasında öğrenilmesi en zor becerinin yazma becerisi olduğu kanıksanmış bir gerçektir. ” (Şimşek ve Erdem, 2021, s.268-269). Yazma becerisinin kazanımı dinleme, konuşma ve okuma becerilerinden sonra gelir. Yazma bir anlatım becerisidir. Yazma becerisini kazandırmak için dil ve anlatım kurallarına ihtiyaç duyulur.

Öğrenciler önce kendilerini yazılı bir şekilde ifade edebilme becerisini kazanırlar, sonra da yazım ve noktalama kurallarını öğrenerek bu beceriyi geliştirebilmektedirler (Erkek ve diğerleri, 2017).

2. 4. 2. 3. Okuma

Yabancı dil öğretiminde öğrencilerin akıcı okuma becerisini kazanmaları oldukça önemlidir. Okuma yaparken kelimeleri hemen tanıyıp doğru telaffuz ederek kelimelerin anlamlarını bilen kişiye akıcı okur denir (Tüfekçioğlu, 2013).

Türker'in (2018) çalışmasına göre, öğrencilere okuma becerisini kazandırmak ve geliştirebilmek için dört temel ilke şöyle özetlenebilir:

- 1) Okuma becerisi, diğer dil becerileri ile enteraktif bir şekilde kazandırılmalıdır.
- 2) Anlamlı mesajları içeren okuma-yazma etkinlikleri olmalıdır.
- 3) Öğrencilerin, etkin bir şekilde okuma öğretim sürecine katılmalarını sağlanmalıdır.
- 4) Öğrencilerin ilgi alanına uyan metinler sunulmalıdır.

2. 4. 2. 4. Dinleme

Dil öğretiminde kazanılan ilk beceri olan dinleme ihmal edilen bir alandır. Öğretmenler dinleme becerisi etkinlikleri üzerinde çok durmayıp diğer becerileri geliştirecek etkinlikler üzerinde durmaktadırlar. Oysaki dinleme becerisi gelişince anlama, konuşma, okuma ve yazma becerileri de gelişmektedir (Gün, 2017). Melanlıoğlu'nun (2016) çalışmasında, dinleme etkinliklerinde izlenmesi gereken noktalar şöyle özetlenmiştir: Sesleri tanıma-anlama, parça birimleri tanıma-anlama, kelimeleri tanıma-anlama, söz dizimin özelliklerini anlama, metindeki bölümler arasındaki ilişkileri anlama, konu ve alt konuları tespit etme, konuşmayı anlama ve değerlendirme, sonuç ve çıkarım bulma ve önemli bilgiyi seçme.

2. 5. Yabancı Dil Öğretiminde Ders kitapları

Öğretmen ve öğrencilere göre yabancı dil öğretiminde ders kitapları ve yardımcı kitaplar eğitim sürecinde en çok kullanılan araçlardır. Ders kitapları bir plan çerçevesinde hem öğrenciye hem

öğretmene rehberlik edip dilin öğretimi üstlenmektedir. D-AOBM'ye göre, ders kitapları hazırlarken dikkat edilmesi gereken en önemli noktalarından biri, ders kitabındaki metinler, kelimeler ve etkinliklerin, öğrencinin günlük hayatta kullanabileceği şekilde olmasıdır. Ayrıca temel dil becerilerinin kazandırılması amacıyla metin; kitaplar içinde işlevsel olarak kullanılması ve birbirlerine bağlı olması gerektiğini de vurgulamıştır. Bu kapsamda, yabancı dil öğretimin materyalleri; dil bilgisi, metinler ve sözcükler açısından dil becerilerini desteklemelidir (Şimşek ve Erdem, 2021).

Eğitim, insanların düşünce, algı ve bilincini şekillendirmektedir. Eğitim süreci birçok önemli unsurdan oluşur ve bu unsurların seçimine dikkat etmek şarttır, çünkü eğitim sürecinin başarısı buna bağlıdır. Bu süreç bazı hata ve eksikler içerebilir, bu yüzden bu alanda yapılan çalışmaların temel amacı başarıya ulaşmak için hataları mümkün olduğu kadar azaltmak ve kullanılması gereken yöntem ve metotları belirtmektir. Hız ve teknoloji çağında yaşamımıza ve eskisi gibi kâğıt kullanılmamasına rağmen kitaplar, özellikle eğitim alanında önemini ve yerini kaybetmemiştir. Dünyada bütün değişimlerin yaşanmasında kitapların ehemmiyeti hep ortaya konmuştur ve öğretmen ve öğrenen için vazgeçilmez öğe olarak kabul edilmiştir. Hedef dili öğrenirken kitaplara bakıp bilginin yazılı şeklini inceleyerek, resim renk ve tabloyu görerek, bilgilerin unutmaya ve akıldan çıkma ihtimalini düşürmektedir. Günümüzde Covid-19 pandemi sonrası eğitim süreci ciddi biçimde olumsuz etkilenmiştir. İnternet üzerinden Microsoft ve diğer platformlar ile öğretimin yürütülmesinin olumsuzlukları görülmektedir. Öğrenenler arasında kopya çekmek, kitaplarla temas etmemek ve motivasyonu azalmak önde gelen olumsuzluklardır. Dolayısıyla ders kitapları eğitim sürecinin başarısında önemli bir rol oynamaktadır. Ders kitapları öğrencinin görsel hafızasını güçlendirmeye yardımcı olmaktadır. Kitap ve öğrenci ilişki kurarak önemli bir bağ şekillenir ve bu yoldan çıkararak öğrenme isteği ve motivasyonunu arttıran bir eğitim çevresi oluşmaktadır.

Ders kitabının yazarı tasarımcısı ve üzerinde çalışanı oldukça fazladır, fakat iyi, faydalı ve hedefe odaklayan eksiksiz bir kitap hazırlamak kolay bir iş değildir. Gece gündüz uzun saatler çalışmak, incelemek, okumak ve uzmanlara danışmak bu işi kolaylaştıracak ve iyi sonuçlara ulaşmaya yol açacaktır. Dil gelişen ve canlı bir varlıktır, dolayısıyla ders kitapları çoğu zaman hatalar ya da eksikler içerir, o nedenle sürekli değiştirilmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Ders kitapları hazırlayan kişi, bazı özelliklere sahip olmalıdır. Örneğin; araştırma ve tetkik etmeye hâkim olmalı, alternatif çözümleri yürütebilen bir araştırmacı olmalı ve önceki ders kitaplarındaki hataları ve

eksiklerinden ders çıkarmalıdır. Bu bağlamda, geçmişte yapılan hata ya da eksikler kitabı hazırlayana yardımcı olan en mühim konularından biridir, çünkü çok fazla detay içeren bu konulara dikkat edilmelidir.

Ders kitapları hazırlama projesinde, tasarlama ve materyalleri seçim ölçütleri bulunmaktadır. Bu ölçütleri göz önünde bulundurarak materyaller seçilir. Örneğin; yaş, kültürel miras, zihinsel yetenekler, öğrenme nedeni ve isteği ya da motivasyondur. Yaş noktası çok kritiktir, çünkü eğitim sürecini kötü etkileyebilir, farklı yaş gruplarının özellikleri farklılaşır bu nedenle ihtiyaçları ve öğretme metodu kendilerine ait olmalıdır. Çocuklara ve yetişkinlere yönelik ders kitaplarının ayrı olmasında fayda vardır. Zihinsel ve öğrenme yetenekleri herkeste farklı olduğu için ders kitapları buna dikkat etmeli, yani kitap zorluk ve kolaylık açısından uygun olmalıdır.

3.YÖNTEM

Bu araştırmada İstanbul: Yabancılar İçin A1, A2, B1, B2, C1 Ders Kitapları, Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ders kitapları, Al-Kitaab 1, 2, 3 düzeyleri Arapça ders kitapları ve (Silsiletü'l-Lisan) Arapça dil serisine ait Arapçaya giriş, orta ve ileri seviyelerin ders kitapları, Şekil (kapak, resimler, tablolar) ve içerik (dil ve anlatım, dil becerileri, kültür aktarımı, lme-değerlendirme, dil bilgisi) açısından incelenmiştir. Bu bölümde araştırma modeli, incelenen kitaplar ve verilerin toplanması ve analiziyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır.Türkçe ve Arapçanın yabancı dil olarak ğretiminde kullanılan ders kitaplarının karşılaştırması gerçekleştirilmiştir.

“Nitel araştırma; davranışları gözlemleme, katılımcılarla mülakatlar ve doküman incelemesi gibi nitel veri toplama yöntemleri yoluyla verilerin toplandığı ve bulguların bütüncül olarak ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma Şeklinde ifade edilir” (Creswell, 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizinde var olan kayıtlar ve belgelerin incelenmesi sonucunda veriler elde edilmektedir. Doküman analizi süreci kaynak bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır. Bu süreçte elektronik ve basılı materyallerin incelenmesi ve değerlendirilmesi gerçekleşmektedir. Doküman analizi, nitel araştırmacılar için en faydalı ve kıymetli bilgi kaynaklarındandır. Dokümanları inceleyerek konu hakkında birçok bilgiye ulaşabilmektedir. Dokümanlar sadece yazılı olarak temsilleri değil, grafik, fotoğraf ve harita gibi kaynakları da barındırmaktadır(Sak, 2021).

Bu araştırmada doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Karşılaştırılmış kitaplar ve elde edilen bulgular olduğu gibi hiç değiştirilmeden, eksiksiz bir Şekilde doküman analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular tablolar hlinde incelenmiş, içerik analizi yapılmış ve sonunda yorumlar ve tartışma yapılarak değerlendirilmiştir.

3.2. İncelenen Kitaplar

Bu çalışmada kullanılan kitaplar Şu Şekilde zetlenebilir:

1. İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları, “1933 yılından beri yabancılar için Türkçe eğitimi veren İstanbul Üniversitesi dil merkezinin deneyim ve birikimlerinden oluşmuştur.” (Aslan, 2012: 3). Kitabın A1, A2, B1, B2, C1 seviyeleri incelenmiştir.
2. Yedi İklim Türkçe ders kitapları, çoğu ülkede Yunus Emre Enstitüsü tarafından kullanılan bir kitaptır. Kitabın A1, A2, B1, B2, C1 seviyeleri incelenmiştir.
3. Al-Kitaab Arapça Serisi, Elif Ba’ serisinin devamı olan ve üç bölümden oluşan kitap, 1995 yılında yayınlanmış ve ABD’de Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde en yaygın Arapça kitaplarından biridir. Kitabın 1, 2, 3 seviyeleri incelenmiştir.
4. Arapça Dil Serisi (Silsiletü’l Lisan), çağdaş Arapça dilini öğreten, tüm yabancılar için yönelik ve özellikle İlahiyat fakültesinin Arapça hazırlık programında öğretilen kitaptır. Kitabın Arapçaya Giriş, Orta ve İleri seviyeleri incelenmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Öncelikle yabancı dil olarak Türkçe öğretilmesiyle ilgili hazırlanan dergi, tez, makale, kitap gibi kaynaklar incelenerek bilgiler elde edilmiştir. İkinci olarak, İstanbul :Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları, Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları, Al-Kitaab Arapça Serisi Ders Kitapları ve (Silsiletü’l-Lisan) Arapça Dil Serisi Ders Kitapları, şekil (kapak, resimler, tablolar) ve içerik (dil ve anlatım, dil becerileri, kültür aktarımı, ölçme-değerlendirme, dil bilgisi) açısından farklılıklar ve benzerlikleri göstermek amacıyla karşılaştırılmıştır. Kitaplar taranarak veriler toplanmış, araştırmada elde edilen veriler önceden belirlenmiş ölçütlere göre içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. “İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır.”(Şimşek ve Yıldırım, 2013, s.259). Kaynaklardan alınan bilgilerin özeti yapılmış ve kitapların tarama sonucu kullanılarak karşılaştırma yapılmıştır. Veriler tablolar halinde sunulmuştur.

4. BULGULAR

Bu bölümde çalışmada kullanılan ders kitaplarının şekil ve içerik özellikleri ile ilgili elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıda belirtilmiştir.

4.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Şekil Özelliklerinin İncelenmesi:

Bu bölümde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının şekil özellikleri kapak, resimler, tablolar açısından ele alınmıştır.

4.1.1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Kapak Açısından Karşılaştırılması:

Güncel Türkçe Sözlüğüne göre, “kapak”; Kitap, defter vb.nin en üstüne geçirilen kılıftır. Ders kitabının kapağı çok büyük önem taşımaktadır. Kapağın tasarımını yaparken dikkat edilmesi gereken çok şey vardır. Kapağın ilgi çekici, kitabın içeriğini yansıtan ve kaliteli olması şarttır. Özellikle de yabancılar için tasarlanan ders kitaplarının itinayla hazırlanması gerekmektedir.

Yabancı dil öğrenecek kişinin kitapta ilk karşılaşacağı şey kapaktır. Kapak, üzerinde yer alan resim ya da fotoğrafla öğrenciye her an, kitap kapalı iken bile mesaj iletir. Kitap kapağı ne kadar iyi tasarlanır ve özellikle kapakta yer alan resim ya da fotoğraf doğru seçilirse öğrenciyi o kadar kolay etkileyecektir (Erdal ve diğerleri, s.14).

Tablo 1

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Kapakları

İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları
Kitapları

-Kapakta kitabın ismi hem Türkçe hem İngilizce yazılmıştır. Büyük harflerle yazılan İstanbul kelimesi kapağın ortasında bulunmaktadır. Kapakta farklı uyruklu öğrenciler ve kişilerin fotoğrafları bulunmaktadır. Bu fotoğraflar öğrenci, mezun, ev hanımı ve garson gibi kişileri göstermektedir. Kapak rengi mavi, yazıların rengi ise beyazdır.

-Türk kültürünü tanıtan bir sembol yer almaktadır. İstanbul'un en meşhur turistik yerlerine yer verilmiştir.

-Kitabın arka kapağına gelince; içerikle ilgili bilgiler bulunmaktadır. Her düzeyin ayrı bir kitabı vardır. Her düzeyin kazanımları ve hedefleri kitabın arka kapağında gösterilmiştir.

-Kitap, A1, A2, B1, B2, C1 düzeylerinden oluşmaktadır. A1 kitabı kapak rengi kırmızı, A2 kitabı kapak rengi lacivert, B1 kitabı kapak rengi yeşil, B2 kitabı kapak rengi mor, C1 kitabı kapak rengi mavidir.

-Ön kapakta kitabın ismi Türkçe yazılmıştır. Büyük harflerle "Yedi İklim Türkçe" kitabın ortasında bulunmaktadır. Kapakta Türk kültürünü temsil eden unsurlara yer verilmiştir. Türkiye'deki ve özellikle İstanbul'daki meşhur turistik yerlere Galata Kulesi, Kız Kulesi, camiler ve şehirlerin simgelerine yer verilmiştir.

-Kitabın arka kapağında Türkiye'deki meşhur yerlerin çizimleri yer almıştır. Kitap farklı seviyelere göre (temel, orta...) yazılmıştır.

-Kitap beş düzeyden oluşmaktadır. A1, A2, B1, B2, C1'dir.

A1 Kitabı kapak rengi turkuaz, A2 kitabı kapak rengi lacivert, B1 kitabı kapak rengi kahverengi, B2 kitabı kapak rengi portakal rengi ve C1 kitabı kapak rengi mavidir.

Fotoğraf 1: İstanbul Türkçe Ders Kitabının Kapağı A1 Seviyesi

Fotoğraf 2: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabının Kapağı A1 Seviyesi

4.1.2. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Resimler Açısından Karşılaştırılması:

Güncel Türkçe Sözlüğe göre “resim”; varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleridir.

Resimler eğitim sürecinin en önemli unsurları arasında yer alır. Ders esnasında farklı etkinliklerde isteklendirme faktörünü etkinleştirmek adına görseller kullanılmaktadır. Resimlerin boyutu, renkleri, sayfadaki konumu ve sayısı eğitimi etkilenen önemli özelliklerdendir.

Tablo 2

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Resimler

İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları	Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları
-Ünitenin ilk sayfasında içeriğiyle ilgili dört resme yer verilmiştir. Metinler kısmında da konuyla alakalı birkaç resim konmuştur. Alıştırmalarda da resimler kullanılmıştır.	-Her ünitenin ilk sayfasında ünitenin içeriğiyle ilgili bir resim bulunmaktadır.
-Resimlerin renkleri açıklık bakımından iyidir, boyutları ise sayfalara uygundur.	-Ünitenin içinde resimlere yer verilmiştir. Resimlerin boyutu, rengi ve netliğinin uyumlu olduğu görülmektedir.
-Resimlerin sayısı seviyelere göre değişmektedir. İlk seviyelerde daha fazla resim bulunmaktadır.	-Kitaptaki resimler hedeften uzaklaşmayan, içeriği uygun bir şekilde tanıtan resimlerdir.
	-İlk düzeylerde resimler çok sayıda bulunur ve bunun olumlu olduğu söylenebilir.
	-Seviyeden seviyeye geçince resimlerin sayısı

azalmıştır.

Fotoğraf 3: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Resimler

Fotoğraf 4: İstanbul Türkçe Ders Kitabından Resimler

4.1.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Tablolar Açısından Karşılaştırılması:

Güncel Türkçe Sözlüğe göre “tablo”; birbiriyle olan ilgilerine göre düzenlenerek yazılmış şeylerin tümüdür. Tablolar bilgileri sunmak amacıyla kullanılan biçimsel özelliklerden biridir. Tablolar öğrenciler için hem kolaylaştırıcıdır hem öğrenme isteği konusunda katkıda bulunmaktadır. Tablonun boyutu, sayfadaki konumu ve hangi konuları sunmak amacıyla kullanıldığına dikkat edilmelidir.

Tablo 3

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Tablolar

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları	Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları
-Kitapta içindekiler kısmı bir tablo içinde tasarlanmıştır (Kitabın birinci sayfasında, ön söz sayfasından sonra yer almaktadır). Tablolara dil bilgisi kısmında yer verilmiştir. Tablolar sayfanın bir kısmında bulunmaktadır. Bazı alıştırmalarda, bilgiler tabloların içine konmuştur.	-Kitapta içindekiler kısmı bir tablo içinde tasarlanmıştır (sunuş sayfasından sonraki sayfada yer almaktadır).
-Öz değerlendirme kısmında tablo bulunmaktadır.	-Kitapta bazı alıştırmaların soruları tablo şeklinde hazırlanmıştır. Doğru yanlış soruları, eşleştirme ve işaretleme soruları tablolar içinde bulunmaktadır.
Tabloların boyutu ve sayfadaki konumunun iyi olduğu görülmektedir.	-Seviyeden seviyeye geçtikçe bu tür sorulara daha çok yer verilmiştir.
	-Dil bilgisi bölümlerinde çok sayıda tablo kullanılmıştır.
	-Tabloların boyutu, sayfadaki konumu ve

---

netlik açısından uygun olduğu söylenebilir.

ÖZ DEĞERLENDİRME					
Bunları Türkçede yapabilir misiniz? Her cümle için kendinize bir puan veriniz. 1: Yapamam, 2: Biraz yapabilirim, 3: Yapabilirim, 4: İyi yapabilirim, 5: Çok iyi yapabilirim.					
1. Bir kişiyle tanışabilirim.	1	2	3	4	5
2. Adımı, soyadımı, ülkemi söyleyebilirim.	1	2	3	4	5
3. Nesnelere ve kişilere sorabilirim.	1	2	3	4	5
4. Nesnelere yerini sorabilirim ve söyleyebilirim.	1	2	3	4	5

Fotoğraf 5: İstanbul Türkçe Ders Kitabından Bir Tablo (Ölçme-Değerlendirme).

Fotoğraf 6: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Bir Tablo

4.2. İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının İçerik Özelliklerinin İncelenmesi:

Bu bölümde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının içerik özellikleri dil ve anlatım, dil becerileri, kültür aktarımı, ölçme-değerlendirme, dil bilgisi açısından incelenmiştir.

4.2.1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Dil ve Anlatım Açısından Karşılaştırılması:

Güncel Türkçe Sözlüğe göre “anlatım”; bir duyguyu, bir düşüncüyü, bir konuyu söz veya yazı ile bildirme, ifade, olarak tanımlanmaktadır.

Öğrenciye yönelik olması sebebiyle ders kitaplarının sade olması gerekmektedir. Yabancı dil ders kitaplarının dili ve anlatım açısından başarılı olması için bazı şeyler dikkate alınmalıdır. Örneğin; öğrenciye yeni kelimeler kazandırmak, anlatılan konunun amacından uzaklaşmamak, cümle yapısı, kalıpları ve dil bilgisini dikkatle hazırlamak ve son olarak görselleri etkin bir şekilde seviyelere ve anlatımlara göre kullanmaktır.

Tablo 4

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Kitaplarında Dil ve Anlatım

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları	Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları
<p>-Bir üniteye yeni kelimeleri kazandıran boşluk doldurma, yazma ve diyaloglar gibi alıştırmalar bulunmaktadır. Özellikle ünitenin başındaki kısımda yeni kelimelere yer verilmiştir.</p> <p>A1 seviyesinde, ilk seviye olduğu için öğrencinin yeni kelimeleri öğrenmesine odaklanılmaktadır. Öğrencinin kelime dağarcığı üzerine çalışılmaktadır.</p> <p>-Kitapta yeni kelimeleri kazandıran alıştırmalar dört temel dil becerisi aracılığıyla yapılmaktadır.</p> <p>-Yazma ve dinleme kısmı, kelimeleri yazarak ve dinleyerek yeni kelimeler kazandırma konusunda çok faydalıdır, bu kısımlar iyi hazırlanmıştır.</p> <p>-Hazırlık çalışması kısmında da büyük sayıda kelimelere yer verilmiştir. Seviyeden seviyeye değişmekte olan bu kısım ilerledikçe zorlaşır. Deyimler, dilekçe, tartışma, düşünceni paylaş gibi dersle alakalı içeriklerden oluşmaktadır.</p> <p>-Normal olarak gramer soruları ve okuma metinlerinde yeni kelimeler vardır.</p> <p>-Her ünitenin sonunda kelimeler listesi adlı bir kısım bulunmaktadır. Fiiller, isimler ve kalıp ifadelerden oluşan bu liste, öğrencinin kelime dağarcığını taze tutmak amaçlıdır.</p>	<p>-Bir üniteye yeni kelimeleri kazandıran alıştırmalar (boşluk doldurma, soruları cevaplama, eşleştirme) ve diyaloglar bulunmaktadır. Üniteye “Kelime Dünyası” adlı bir kısımda yeni kelimeler yer almaktadır. Bir üniteye üç kelime dünyası kısmına yer verilmiştir. Bu kısım C1 kitabında bulunmamaktadır. İlk seviyeler yeni kelimeleri kazandırmaya odaklanmaktadır. Yeni kelimeleri kazandıran alıştırmalar dört temel dil becerisi aracılığıyla yapılmaktadır.</p> <p>-Yazma, konuşma, dinleme ve okuma kısımları yeni kelimeleri kazandırma konusunda çok faydalıdır. Kitapta dört temel dil becerisi bölüm olarak değil, üniteye alıştırmalar içinde sorular şeklinde yer almaktadır. Fakat içindekiler sayfasında kısımlar şeklinde yazılmıştır. Alıştırmalarda “Yazalım”, “Okuyalım” gibi ifadeler kullanılmıştır.</p>

-Birinci seviyelerde A1, A2, görsellerin çok sayıda bulunduğu seviyelerdir, çünkü bu anlatımlarda gözlemlerin etkin olması gerekmektedir. Seviyeler ilerledikçe daha çok metne ve alıştırmalara ihtiyaç duyulduğu, tartışmaya ve düşünceye yol açılması gerektiği için görsellerin sayısı azalmıştır.

-Kitapta “Neler Öğrendik” kısmı çok faydalıdır. Öğrencinin üniteye öğrendiği gramer, sözcük ve cümle pratiğini yapabilmektedir.

-Kitapta bir üniteye birden fazla konu yer almasına rağmen konudan uzaklaşmayan, birbirine bağlı bir anlatım hazırlanmıştır.

-Dil bilgisi, dil becerileri veya kelimeler karışık bir şekilde hazırlanmış, bu da olumsuz olarak değerlendirilmiştir.

-Üniteye “Üniteye Hazırlık” bölümü yer almaktadır. Bu bölümde üniteyle ilgili sorular sorulmuştur. Dolayısıyla öğrenci beyin fırtınası ve öğrendiği becerilerin pratiğini yapabilmektedir.

-Kitapta seviyeden seviyeye geçince cümlelerin zorlaştığı ve uzun olduğu fark edilmektedir.

-İleri seviyeler daha zor kelimeler, konular ve deyimler içermektedir. İleri seviyede alıştırmaların seviyesinin çoğaldığı ve zorlaştığı fark edilmektedir.

-Kitabın sonundaki ünitelerde geçen kelimeler liste şeklinde yazılmıştır. Bu kelimelerin içinde isim, fiil ve kalıp ifadeler bulunmaktadır. Bu kısım öğrenciye çok büyük fayda sağlar ve dağarcığını geliştirir.

-Bu kitap serisinde görsellerin sayısının genel olarak çok olduğu görülmektedir. Fakat ileri seviyelerde görsellerin azaldığı fark edilmektedir. Görseller fazla olursa dikkat dağıtabilir, bu yüzden buna dikkat edilmelidir.

-İleri seviyelerde öğrencinin yaratıcılığına fırsat verilmiş, fikri sorulmuş ve bu olumlu bir nokta olarak görülmektedir.

-Fakat bazı ünitelerin konuları genelde öğrencinin ilgi alanına girmeyen konulardır, biraz da zor olduğu söylenebilir.

-Ünitenin sonunda "Değerlendirme" ve "Kendimi Değerlendiriyorum" bölümlerine yer verilmiştir. Bu bölümler çok önemli ve faydalı olup öğrenciye kendini değerlendirme konusunda yardımcı olmaktadır.

-Bir üniteye üç bölüm bulunur, her bölümde birkaç alıştırmaya yer verilmiştir.

Ünitenin konuları birbirlerine bağlıdır, Dolayısıyla asıl hedeften uzaklaşmayan bir materyal ortaya çıkmıştır.

İSİMLER		KALIP İFADELER	
ad (isim)	elma	Kore	saç
ağac	erkek	köpek	salon
alkol	ev	köy	sandalye
Almanya	fare	kuş	sembol
anneler günü	findık	kulu	seyahat
araba	ferpa	kütüphane	sıra
arkadaş	film	lale	sitgi
avukat	Fransa	limon	sokak
Avustralya	futbolcu	lokanta	soru
at	gariyon	lütfe	sorun
baba	göz	mağaza	sözlük
bahçe	gül	makas	Suriye
balık	güzel	masa	parfıcı
banka	hâl	merdiven	pernaye
bardak	halı	meşgul	şişe
bay	hanım	metro	tahta
bayan	huzul	millet	tavuk
bayram	havuç	misal	telefon
bebek	hayal	mühendis	temiz
bey	hemşire	nar	top
bilet	hiç	Nijerya	turist
bilgisayar	oğanak	numara	Türkiye
bulajık	ogara	oda	uçak
büro	ideal	orman	uçurtma
büyük	inek	otel	üzüm
camı	ingiltere	otobüs	vagon
cetvel	insan	öğrenci	vazo
ceviz	İspanya	öğretmen	yabancı
çamaşır	ig	ördek	yemek
çanta	İtalya	palet	yeni yıl
çarpı	Japonya	para	yıldız
çay	jeton	pardösü	yüzük
çiçek	jeton	park	zeytin
Çin	kadın	patates	zürata
çocuk	kafe	pencere	
çok	kahve	petrol	
değer	kalabalık	piyano	
			FİLLER

Fotoğraf 7: İstanbul Türkçe Ders Kitabından Kelimeler Listesi Kısmı

 Konuşalım. / Günümüzde gençlerin evlilik hakkındaki düşünceleri nelerdir?

Kelime Dünyası

- psikolog
- evlilik
- kurgunluk
- tanımak
- problem
- saygı duymak
- evlenmek
- damat
- gelin
- düğün
- tören
- dinlemek

Değerlerimiz • Ünite 2 41

Fotoğraf 8: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabının “Kelime Dünyası” Bölümü

6 Aşağıdaki boşlukları örneklerdeki gibi dolduralım.

1. O kahve sev.....?
2. Onlar hafta sonları geç kalk..... çünkü çalışmıyorlar.
3. Sen yarın arkadaşların ile buluş.....?
4. Öğrenciler ödev yap.....?
5. Telefonun kapalı. Çalış.....?
6. Annesi onu çok özleyiyor. Onu ara.....?
7. Aslı şimdi radyo dinle.....?
8. Yemek sıcak. O ye.....?
9. Biz konsere git..... . Çünkü biletimiz yok.
10. Hâlâ evdesin. Okula gel.....?
11. Annem ile her sabah kahvaltı et.....?
12. Yarın tatil. Ben çalış.....?
13. Film 20.00'da başla....., 20.30'da başlıyor.
14. Yanlış otobüse biniyorsunuz. Bu otobüs Taksim'den geç.....?
15. Onlar her sabah spor yap.....?
16. Siz İngilizce bil.....?

7 Aşağıdaki fiilleri, uygun boşluklara şimdiki zaman ile yerleştirilim.

izle-	bit-	başla-	buluş-	yürü-
oku-	söyle-	anla-	konuş-	kullan-

1. O Türkçe bilmiyor. Bu nedenle seni .....
2. Tiyatro 19.00'da ..... Erken gel.
3. Siz araba .....
4. Ders saat kaçta .....?
5. Sen güzel şarkı .....?
6. Annem ile babam telefonda .....
7. Murat her hafta sonu maç .....
8. Biz yarın akşam Kadıköy'de .....
9. Onlar her gün parkta .....
10. Ben her ay bir kitap .....

8 Aşağıdaki kelimeler ile birer cümle yazalım.

Şimdi: ..... Her gün: .....

Fotoğraf 9: İstanbul Türkçe Ders Kitabından Boşluk Doldurma Alıştırması

4.2.2.İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Dil Becerileri Açısından Karşılaştırılması:

Dil öğretiminde edinilmesi gereken dört temel dil becerisi vardır. Bunlar; yazma, okuma, dinleme ve konuşmadır.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları dört temel dil becerisi dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Bu dört temel dil becerisine hâkim olmak amacıyla ders kitaplarının planlı ve sistematik olarak hazırlanması gerekmektedir.

- İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Dinleme Becerisi Açısından Karşılaştırılması:

“Dinleme, söylenenlere dikkatini tam verme ve onları anlamaktır” (Melanlıoğlu,2012, s.67).

Dinleme, kazandırılması gereken ilk ve en önemli becerilerdendir. Dili dinlemeden ve bunun pratiğini bir sürelik yapmadan dil öğrenmek imkânsızdır, çünkü diğer becerilerin temeli ve anlama becerilerinin ilki olan dinleme, öğrenciye katkı sağlamakla beraber onun seviyesinin ilerlemesini sağlamaktadır. Öğrenci dinlerken kelimeleri tanımalı, telaffuzu ayırt etmeli ve en son kelimelerin anlamalarını bilmeli; bu şekilde yazma ve konuşma becerisini kazanabilir.

Yabancı dil öğretim materyallerinde dikkat edilmesi gereken konular ise farklı seviyelere uygunluk, hız ve netliktir. Günlük hayatta ve akademik dilin içeriği de kitapta bulunmalıdır. Öğrenci, yabancı bir dili konuşmaya başladığında pek büyük bir fark bulmaması amacıyla konular itinayla seçilmeli, aynı zamanda sıkıcı değil, öğrencinin dikkatini çekici olmalı; amacından çıkmayan, kültür öğeleri içeren konulardan oluşmalıdır.

Tablo 5

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Dinleme Becerisi

İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları	Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları
-Her üniteye üç dinleme bölümü bulunmaktadır. Boşluk doldurma, eşleştirme, soruları cevaplama ve yazma gibi alıştırmalara yer verilmiştir. Üç bölümün bulunması öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmesi konusunda yardımcı olmaktadır.	-Her üniteye üç dinleme bölümü bulunmaktadır. Bu bölümlerde dinlemenin yanı sıra diyaloglar, işaretleme soruları, yazma ve okuma soruları gibi alıştırmalara yer verilmiştir. Bu bölümler öğrencinin dinleme becerisini geliştirmesine yardımcı olmaktadır.
-Seviyeden seviyeye geçtiğimizde farklılıklara özen gösterilmiştir. Tam bir akademik içerik bulunmamaktadır, fakat çeşitli konular, genel bilgiler ve en önemlisi kültür hakkında bilgiler yer almaktadır.	-Seviyeden seviyeye geçince farklılıklar görülmektedir. Basitten karmaşığa ve kolaydan zora geçilmiştir.
-Dinleme kısımları, günlük hayatta kullanılabilme şansı yüksek olan içerikten oluşmaktadır. Dolayısıyla öğrenci Türk toplumunda yaşadığında öğrendiklerini duyabileceği ve anlayabileceği bir materyal hazırlanmıştır.	-İleri seviyelerde akademik içeriğine yer verilmiştir. Bu olumlu olarak değerlendirilebilir, çünkü öğrenci akademik dile de ihtiyaç duymaktadır.
	-Dinleme kısımlarında Türk

kültürüyle ilgili cümleler yazılmıştır. Türkiye’de yerler, yemekler ve şarkılar gibi unsurlara değinilmiştir. Kitaptaki dinleme bölümleri öğrencinin günlük hayatta karşılaşılabileceği ve duyabileceği kelimeler içermektedir ve bu dinleme becerisinin temel amacıdır.

DİNLEME

TAŞINMA TELAŞI

11 Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını sözlükten bulalım.

atmak	tutmak	çöp	çekmece	dolap	yığmak
toplamak	doldurmak	boşaltmak	kurtulmak	eşya	

12 Metni dinleyelim. Aşağıdaki tavsiyeleri sıraya koyalım.

1. Bazı eşyalarınızı çekmeceye koyun. ( )
2. Eşyalarınızı toplayın ve rahatça taşıyın. ( )
3. Gereksiz eşyalarınızı odadan çıkarın. ( )
4. Kendinize iki saat zaman ayırın. ( )
5. Eşyalarınızı üçe ayırın. ( )
6. Bütün eşyalarınızı bir alana yığıın. ( )

13 Aşağıdaki cümleler doğru ise “D” yanlış ise “Y” yazalım

1. Her odayı toplamak için kendinize bir saat süre verin. ( )
2. Eşyalarınızı üçe ayırın. ( )
3. Evinizdeki bütün gereksiz eşyaları atarak onlardan kurtulun. ( )
4. Yeni evinize benzer eşyalardan almayın. ( )
5. Eski ve yeni eşyaları beraber kullanın. ( )

YAZMA

KONUŞMA

Fotoğraf 10: İstanbul Türkçe Ders Kitabından “Dinleme” Bölümü

1. Dinleyelim, tamamlayalım.
Bereket Manavı

Filiz Hayırlı işler, kolay gelsin!
Manav Teşekkür ederim, hoş geldiniz!
Filiz Bir kilo patates .....?
Manav ..... efendim.
Filiz ..... patates almak istiyorum.
Manav Hemen veriyorum efendim.
Filiz Limonun .....?
Manav Kilosu .....
Filiz Bir kilo limon almak istiyorum.
Manav Peki hanımefendi.
Filiz Borcum ne kadar?
Manav .....
Filiz Buyurun paranız.
Manav Teşekkür ederim. Buyurun, paranızın üstünü.
Filiz Hayırlı işler!
Manav Sağ olun, yine bekleriz.

Fotoğraf 11: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Dinleme Alıştırması

-İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Okuma Becerisi Açısından Karşılaştırılması:

Okuma: Anlama becerilerinden biridir. Bu beceriyi kazanmanın ilk aşaması öğrencinin dilin temelini bilmesidir. Öğrenci dil ile tanışmalı, temelini öğrenmeli ve onunla bir ilişki kurmalı, sonra okumaya başlamalıdır. Okuma becerisini kazanmak için hem öğretmen hem öğrenen çaba sarf etmelidir. Dolayısıyla okuma materyalleri çok büyük bir öneme sahiptir. Bu materyaller hazırlanırken etkileşimli olarak hazırlanmalı, böylelikle öğrenci ve öğretmenin rollerinin aktif kalmasını sağlayan bir metot ortaya konmuş olmaktadır.

Okuma materyalleri, temel amacından çıkmayan içerikten oluşmalı, kültür aktarımı da dikkate alınmalıdır. Seviyeden seviyeye geçme konusuna dikkat edilmelidir (basitten karmaşığa).

Tablo 6

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Okuma Becerisi

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları	Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları
<p>-Her ünite -A1’de birinci ünite hariç- üç okuma bulunmaktadır. Okuma kısmında birkaç alıştırmaya yer verilmiş, farklı sorular sorulmuştur.</p> <p>-Seviyeden seviyeye geçince basitten karmaşığa bir öğretim hazırlanmıştır.</p> <p>-Temel amaca odaklayan kültür öğeleri içeren konulara yer verilmiştir.</p> <p>Okuma alıştırmalarında çok çeşitli, yazmayı da geliştirme amaçlı sorular bulunmaktadır.</p>	<p>-Her ünite üç okuma bölümü bulunmaktadır.</p> <p>-Her ünite A, B, C adlı üç kısımlara ayrılmıştır. Her kısımda okuma bölümüne yer verilmiştir. Bunun yanında ünitenin içinde okuma alıştırmaları yer almaktadır.</p> <p>-Okuma bölümleri ve alıştırmalarla birlikte sorular, dört dil becerisinin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır.</p> <p>-Seviyeden seviyeye geçince basitten karmaşığa geçildiği fark edilmektedir.</p> <p>-İleri seviyede “Serbest Okuma” adlı bir bölüm eklenmiştir.</p>

OKUMA

NASIL BİR EV ARIYORSUNUZ?

Gamze: Merhaba, ben Gamze. Dükkânınız çamındaki ev ilanlarını görüp geldim.

Mehmet Ali: Merhaba Gamze Hanım, "Yeni Bir Hayat" emlak ofisine hoş geldiniz. Ben Mehmet Ali, size nasıl yardımcı olabilirim?

Gamze: İstanbul'da çalışmaya başladım ve acil olarak iş yerime yakın bir ev arıyorum. Günlendir yeni bir ev araya araya yönüldüm.

Mehmet Ali: Nasıl bir ev arıyorsunuz, kiralık mı sablık mı?

Gamze: Kiralık.

Mehmet Ali: Özel bir mevki düşünüyor musunuz, hangi semtlerde ev arıyorsunuz?

Gamze: Levent'te çalışıyorum. Bu nedenle bu çevrede oturmak istiyorum.

Mehmet Ali: Peki, kaç odalı bir ev düşünüyorsunuz?

Gamze: Bir oda bir salon ya da iki oda bir salon benim için uygun olabilir.

Mehmet Ali: Gamze Hanım, yalnız mı yoksa ailenizle ya da bir arkadaşınızla mı yaşayacaksınız? Bu soruyu soruyorum çünkü biliyorsunuz ki bazı ev sahipleri beklere ev vermeyi tercih ediyorlar.

Gamze: Evet, biliyorum ama ben evli değilim ve henüz İstanbul'da kimseyi tanıyorum bu yüzden ilk zamanlar yalnız yaşayacağım. Buna uygun evlere bakabiliriz.

Mehmet Ali: Öyleyse sizin için Levent ve çevresinde, yalnız yaşamaya uygun, güvenli, 1+1 ya da 2+1, doğalgazlı evlere bakabiliriz. Peki, ev için ne kadar kira düşünüyorsunuz?

Gamze: Hiç, iş yerime ve şehir merkezine yakın bir ev için 1000-1500 TL civarında bir kira ödeyebilirim.

Mehmet Ali: Evet. Şu anda size uygun olarak elimde iki ev var. Önce bilgisayardan bunları size göstereyim. Sonra evlere bakalız. Bu evlerden birinin kirası 1000 lira, diğersinin kirası 1250 lira. 1000 liralık evin metrekaresi daha büyük. 1250 liralık ev ise deniz manzaralıdır ve metro, tramvay, otobüs gibi ulaşım araçlarına daha yakındır. Bu evden yürüyerek

Fotoğraf 12: İstanbul Türkçe Ders Kitabından" Okuma" Bölümü

2. Okuyalım.
Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı?

İki hafta önce orta yaşta sonra da ağır spor yapılabileceğini belirttiğim bir yazı yazmıştım. Yazı hakkında okurlarımdan aldığım elektronik postalarda ortak bir soru vardı: "Koşmak çart mı?"

Cevap: Kesinlikle hayır.

Kalp damar sağlığını korumak için ille de koşmak veya spor salonunda "aerobik jimnastik" yapmak ya da tenis oynamak gerekmez. Pahalı spor kıyafetlerine de ihtiyaç yok. Yürümek hepsinin yerini tutar, yeter ki günde 30 dakika hızlı bir şekilde yürüyün.

Düzenli spor yapanlarda kalp krizi riski hareketsiz bir hayat sürenlere göre neredeyse yarı yarıya daha az. Bu gerçeği kanıtlayan birçok araştırma var. Harvard Üniversitesi'nden mezun olan 17 bin kişinin uzun yıllar izlendiği bir araştırmada hareketsiz bir yaşam sürenlere göre düzenli spor yapanlarda kalp krizlerinin yüzde 35 (%35) oranında azaldığı, kalp krizi geçirdiklerinde iyileşmelerinin daha kolay olduğu ve ömürlerinin neredeyse 3 yıl daha uzun olduğu saptandı. 70 binden fazla kadının incelendiği Hemşire Sağlık Çalışması'nda haftada toplam 3 saat hızlı olarak yürüyenlerde kalp hastalığı riskinin yüzde 40 (%40) oranında azaldığı görüldü. Bu çalışmanın kadınları ilgilendiriyor olması, yürümenin yararını kanıtlaması kadar önemli.

Fotoğraf 13: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Okuma Alıştırması

- İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Yazma Becerisi Açısından Karşılaştırılması:

Yazma: Anlatma becerilerinin ikinci ve son becerisidir. Yazma becerisinin gelişimi en son gerçekleşir ve bu, diğer becerilere hâkim olmasına bağlıdır. Yazma materyalleri seçildiği zaman

dikkat edilmesi gereken noktalar, bir seviyeden diğ er seviyeye geçmek, kültür aktarımı ve kültür öğelerine yer vermek, ana hedeften uzaklaşmamaktır.

Tablo 7

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Yazma Becerisi

İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları	Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları
<p>-Her ünite de üç yazma kısmı bulunmaktadır. Farklı seviyelere göre uygun şekilde hazırlanan yazma alıştırmaları öğrencinin pratik yapmasını sağlamaktadır. Öğrenciden hem kısa hem uzun cümleler yazması istenmiştir.</p> <p>-Boşluk doldurma ve anlatma gibi alıştırmalara yer verilmiştir.</p> <p>-Konular İleri seviyede genişlemiş ve zorlaşmıştır. Öğrenci için çok faydalı olduğu düşünülmektedir.</p> <p>- Seviyelere uygun de ğişimler yapılmış ve kültür aktarımına özen gösterilmiştir.</p>	<p>-Her ünite de üç yazma bölümü bulunmaktadır.</p> <p>-Farklı seviyelere uygun şekilde hazırlanmış olan yazma alıştırmaları öğrencinin pratik yapmasını sağlamaktadır.</p> <p>-Yazma kısımlarında üniteye uygun konular seçilmiştir.</p> <p>-Seviyeden seviyeye geçince farklılıklara özen gösterilmiştir.</p> <p>-İleri seviyede seçilen konular önceki seviyelere göre daha zor ve karmaşıktır.</p>

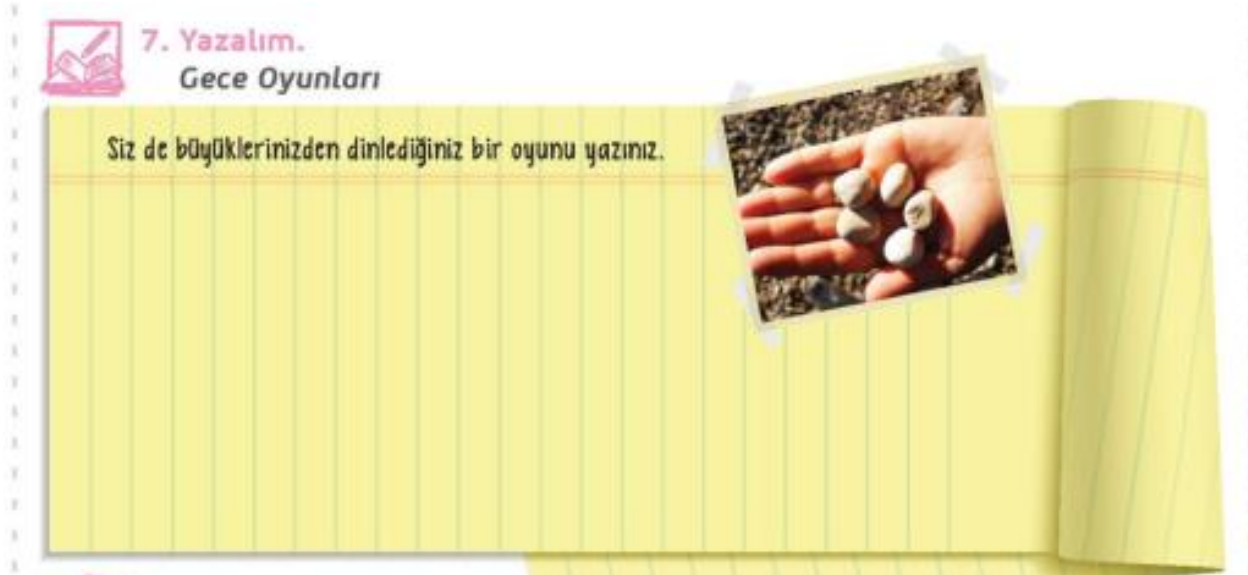
YAZMA

14 Hayalinizdeki ev nasıl? Aşağıdaki konulardan yararlanarak bir metin yazalım.

- Konum ve büyüklük (yer, metrekaresi)
- İç /dış özellikler (ısıtma, döşeme, güvenlik, bahçe vb.)
- Ulaşım (metroya, otobüse yakınlık)
- Ev tipi (daire, müstakil ev, teras vb.)
- Merkeze yakınlık (çarşı, alışveriş merkezi, hastane vt)

Fotoğraf 14: İstanbul Türkçe Ders Kitabından Yazma Kısmı

Fotoğraf 15: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Yazma Alıştırması

-İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Konuşma Becerisi Açısından Karşılaştırılması:

Konuşma: Anlatma becerilerinde kazanılması zor bir beceridir. Öğrencilerin, düşünce ve duygu ifade etmekten ibaret olan konuşma becerisini kazanmaları uzun zaman alır. Hedef dili akıcı konuşmak isteyen öğrencilerin, kendi ana dillerinin mantığıyla düşünmeyi bırakıp hedef dilin mantığına kapılmaları lazım, böylece hedef dili ana dil gibi konuşabileceklerdir. Kolay bir şekilde tereddüt etmeden olayları anlatmak, duyguları ifade etmek, istediklerini dile getirmek, konuşma

becerisi kazanmanın temel amaçlarından. Konuşma materyalleri seçilirken farklı seviyelere dikkat edilmeli, kültür aktarımına önem verilmeli ve temel hedefe odaklanan bir eğitim hazırlanmalıdır. Temizkan ve Atasoy (2016)'a göre: “konuşma; duygu, düşünce, tasarım ve isteklerin sözle bildirilmesidir. Başka bir deyişle, bir konunun zihinde tasarlandıktan sonra karşımızdakilere sözle iletilmesi işidir”.

Tablo 8

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Konuşma Becerisi

İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları	Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları
<p>-Her ünite de üç konuşma bölümüne yer verilmiştir. Bazı bölümlerde hem konuşma hem yazma soruları yer almaktadır. Sorular öğrenciler arasındaki ilişkiye ve etkileşime odaklanmaktadır. “Arkadaşlara soralım”, “Cevapları paylaşalım” gibi başlıklar kullanılmıştır.</p> <p>-Farklı seviyelere özen gösterilmiş yani konuşma soruları basitten karmaşığa değiştirilmiştir. Kültür öğelerine de yer verilmiştir. Ana hedeften uzaklaşmayan, günlük hayatta kullanılan cümleler ve kelimeler öğretilmiştir.</p> <p>-En önemli nokta da öğrencinin dinleme metinlerinde öğrendiği ve gördüğü içerik konuşma pratiğini yapmaya fırsat vermektedir.</p>	<p>-Her ünite de üç konuşma bölümü bulunmaktadır. Konuşma bölümü diyalog kurma veya tartışma şeklinde hazırlanmıştır. Bu da öğrenciler için çok faydalı olup, kendi aralarında ilişki kurmaları ve yabancı dil konuşmanın yarattığı o korkudan kurtulmalarını sağlamaktadır. “Konuşalım”, “Diyalog Kuralım” gibi cümleler kullanılmıştır.</p> <p>-Seviyeler arasındaki farklılıklara özen gösteren bir materyal hazırlanmıştır.</p> <p>-Ana hedeften uzaklaşmayan kültür aktarımını içeren konulara yer verilmiştir.</p>

KONUŞMA

10 Aşağıda "zaman" kavramıyla ilgili bazı Türk atasözleri yer almaktadır. Bu atasözleri hakkında düşündüklerimizi söyleyelim ve kendi ülkemizin "zaman" ile ilgili atasözlerini arkadaşlarımızla paylaşalım.

Terazi tartıyla, her şey vaktiyle ölçülür.
Vakit nakittir.
Demir tavında dövülür.
Vakitsiz öten horozun başını keserler.
Geçti Bor'un pazarı, sür eşiği Niğde'ye.
Ağaç yaşken eğilir.

20 İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ C1

Fotoğraf 16: İstanbul Türkçe Ders Kitabından Konuşma Kısmı

9. Konuşalım, tartışalım.
Renklerin Dili

1. Hangi renkleri seviyorsunuz?
2. Hangi renkleri sevmiyorsunuz?
3. Hangi renk kıyafetleri tercih ediyorsunuz? Niçin?

Fotoğraf 17: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Konuşma Alıştırması

4.2.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması:

Güncel Türkçe Sözlüğe göre "kültür"; tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür.

Bir ülkenin âdetleri, gelenekleri, yemekleri, düşünceleri, müzikleri ve sanatlarının tümüdür. Toplumun tarih boyunca topladığı veya gerçekleştirdiği maddi ve manevi unsurların tümüdür. Bu unsurlar arasında dil de bulunur, bu yüzden dil ve kültürü ayırmak mümkün değildir.

Kültür öğretimi yabancı dil öğretimin çok önemli bir parçasıdır. Kültür öğretmeden dil öğretilmez, çünkü bir ülkenin kültürünü tanıtan temel araç dildir. Kültür unsurlarına bakıldığında dilin bir kısmını çok net görebilmekteyiz, Dolayısıyla öğrencinin hedef dili kültürü ile karşılaştırması toplumdaki insanlarla etkileşim gerçekleştirmesi açısından çok büyük katkı sağlar ve bu, öğrencinin performansına mutlaka yansıtılacaktır. Ders kitapları oluşturulduğunda kültür aktarımına çok önem verilmelidir. Hedef dilin kültürünü tanıtan gerçekçi öğeler aktarılmalı, öğrenci toplumun içine çıktığı zaman şaşırılmamalı, kültür şoku geçirmemelidir. Temel amacından uzaklaşmayan itinayla hazırlanmış bir materyal olmalıdır.

Öğretmen kendi kültürüne ait unsurları kullanarak da öğrencileri motive edebilir. Öğrendikleri dilin kültürüne ait değerleri öğrenmek öğrencilerde merak uyandıracaktır. Öğretmen sınıfa kendi kültürü ile ilgili somut örnekler getirerek öğrencilerde heyecan uyandırabilir. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten bir öğretmen öğrencilerinin farklı kültürlerden geldiğini unutmamalıdır. Farklı kültürlerle saygılı olmalı ve o kültürlerle de derslerinde yer vermelidir. Kendi kültürlerine ait unsurların derslerde kullanılıyor olması öğrencileri olumlu yönde motive edecektir” (Erdal, 2017,84)

Tablo 9

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı

İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları   Yedi İklim Türkçe Ders kitapları

-Her ünite de “Kültürden Kültüre” adlı bir kısım bulunmaktadır. Bu kısım da Türk kültürü dâhil farklı kültürler hakkında konuşulmuştur. Bu şekilde öğrencinin ufku genişler ve en önemlisi öğrenci, hedef dilin kültürünü tanıma fırsatı bulabilmektedir.

-Ünitelerin içindeki kısımlarda kültür öğeleri ne özen gösterilmiştir. Yazma, okuma, dinleme ve konuşma alıştırmalarında Türk kültürü, mutfağı, âdetleri, gelenekleri ve sanatı hakkında bilgi bulunmaktadır.

Bu kitapta kültür aktarımında, konuları anlatmada farklı seviyelere dikkat edilmiştir.

-Kültür hakkında özel kısımlar bulunmamaktadır. Kitaptaki dinleme, okuma, yazma ve konuşma kısımlarında kültürle ilgili alıştırmalara yer verilmiştir. Böylelikle öğrenciler hem Türk kültürü ve hem farklı kültürleri öğrenebilmektedirler.

-Kitap Türk âdetleri, yemekleri, meşhur yerleri, önemli kişileri, Türk hikâyeleri ve sanatı gibi kültürel unsurlar içermektedir.

-Türk mutfağından analı kızlı çorbası ve menemen tarifine yer verilmiştir.

-Baba ve oğlum Türk filmi hakkında metin yer almıştır.

-Türk halk hikâyelerinden Tahir ile Zühre hikâyesine yer verilmiştir.

-Kültürel unsurlar, farklı seviyeler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

KÜLTÜRDEN KÜLTÜRE

İLGİNÇ MESLEKLER

Denizaltı Aşçısı
Avustralya'da ködemli denizaltı aşçısı yılda 187 bin dolar kazanabilir. Bu rakam neredeyse amiralle aynı. Bu aşçılar ortalama 58.806 dolar kazanır ama yıl sonundaki ek kazançlar, açık deniz ödemeleri, denizaltı hizmetleri derken iyi bir yıllık gelir kazanma şansı yakalayabilirler.

Şans Kurabiyesi Yazarı
Çin lokantalarındaki şans kurabiyelerindeki falları da birileri yazıyor; tıpkı sakızlarda ya da tebrik kartlarındaki mesajlar gibi. Ne kadar yaratıcı olursanız o kadar iyil!

Ramazan Davulcusu
Türkiye'de bu kişiler Ramazan ayında geceleri sahur vakti sokak aralarında gezerek insanları davul sesi ile uyandırır. Bu, aylık bir meslektir. Davulcu çoğu zaman erkektir. İlçenin belediyeleri her Ramazan ayında onlara para verir, bununla birlikte ayın ortasında ve sonunda kapıları gezerek mahalle sakinlerinden tekrar para toplarlar.

1. Sizce bu mesleklerden hangisi en ilginç? Kazanç, rahatlık, çalışma saatleri gibi özelliklerine göre karşılaştıralım.
2. Sizin ülkenizde bunlar gibi ilginç meslekler var mı?

Fotoğraf 18: İstanbul Türkçe Ders Kitabından “Kültürden Kültüre” Kısmı

Analı Kızlı Çorbası

Analı kızlı çorbası, yöresel çorbaların arasında lezzetle ünlüdür. Bu lezzeti mutlaka tatmalı ve tattırmalıdır, hatta siz de bizim gibi ana kız bir araya gelip büyük bir zevkle çorbasını yapabilirsiniz. Kolay olsun anneler ve kızlar...

MALZEMELER

1.5 su bardağı nohut
2 su bardağı ince bulgur
500 gr çiğ köftelik kıyma
250 gr az yağlı kıyma
200 gr kuzu eti
1 çay bardağı iri çekilmiş ceviz içi
1 yemek kaşığı domates salçası
3 baş soğan
1 yemek kaşığı tereyağ
2 limon
1 yemek kaşığı kuru nane
Tuz
Karabiber

HAZIRLANIŞI

Nohutlu bir gece boyunca suda bekletin. Et, domates salçası ve küp şeklinde doğranmış ıli soğan, nohutta birlikte tencereye koyun. Üzerini örtetek kadar su ilave edip az miktarda tuz atın.
Diğer bir kaptaki kıymayı kavurun. Küp şeklinde doğradığınız ıli soğanı ilave edip kavrılmaya devam edin. Tuz, karabiber ve cevizli de ekleyip soğumaya bırakın.
Çiğ köftelik kıyma, ince bulgur, tuz ve karabiberi biraz su ile birlikte doğurup kıymanın yarısına mikseri büyüklüğünde köfteler yapın. Kalan yarılarından ceviz büyüklüğünde köfteler hazırlayıp içlerini oyarak cevizli harçtan ilave edip kapatın. Köfteleri süzgece alın. İçinde kaynar su bulunan tencereye süzgeci yerleştirin. Bir

Fotoğraf 19: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Kültür Öğeleri

4.2.4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Ölçme Değerlendirme Açısından Karşılaştırılması:

Ölçme-değerlendirme eğitim sürecinin vazgeçilmez bir parçasıdır. Temel hedefi ise eğitimin amaçlarına ulaşma durumunu belirlemektir. Ölçme değerlendirme hem kitaplarda alıştırma ve

çalışma şeklinde bulunur hem öğretmen tarafından planlanmaktadır (Göçer, 2007). Öğrenci, kitaptaki ölçme değerlendirme bölümlerini inceleyerek ve üzerine çalışarak dersi anlayıp anlamadığına, becerileri kazanıp kazanmadığına dair bir fikir oluşturabilmektedir.

Tablo 10

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Ölçme-Değerlendirme

İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları	Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları
<p>-Her üniteye “Neler Öğrendik?” adlı bir bölüme yer verilmiştir. Bu bölümde öğretilenlerle ilgili sorular sorulmaktadır. Öğrenciler bu soruları cevaplayarak üniteye öğrendiklerini tekrar gözden geçirebilmektedirler.</p> <p>-Her üniteye “Öz Değerlendirme” adlı bir kutu bulunur, bu kutuda öğrenci kendi performansını değerlendirebilmektedir.</p>	<p>-Her ünitenin sonunda “Değerlendirme” adlı bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölümde üniteyle ilgili sorulara yer verilmiştir. Bu bölüm öğrenciye kendini değerlendirme fırsatı sağlamaktadır.</p> <p>-Değerlendirme sayfasından sonraki sayfada “Kendimi Değerlendiriyorum” adlı bir kısma yer verilmiştir. Bu sayfada cümleler, yeterlilik eylemi şeklinde yazılmıştır. Öğrencinin, cümleleri okuyup cümledeki kazanımı elde edip etmediği değerlendirilebilmektedir. Bu tür değerlendirmeler öğrenci için çok faydalı ve eğlencelidir, çünkü cümlenin altındaki simgeleri doldurarak kendini değerlendirmektedir.</p>

NELER ÖĞRENDİK?

- Aşağıdaki kelimeleri uygun boşluklara yerleştiriniz.
yarın zamandı   İcraniye   masal saatleri   tecrübe   dolgu ücreti
- Denizim 12.00'a kadar devam ediyor. Bu nedenle ..... bir işte çalışmak istiyorum.
- Fabrikamız bu ayki yüksek performansından dolayı ..... verecektir.
- Uzun ..... yüzünden her gece işten geç saatte çıkıyorum.
- Bu iş konusunda uzmanlık sahibiyim. 10 senelik ..... var.
- Birçok sertifikam, deneyimim ve yabancı dilim var. Benim ..... bir işi hak ediyorum.

- Aşağıdaki cümlelerdeki yanlışları bulalım, düzeltelim.
  - Sigara içme sağlığa zararlıdır.
  - Okumak odasında televizyon izledik.
  - Bugün sinemaya gitmekten düşüncüyorum.
  - Yarın evde oturup ders çalışmayı karar verdim.
  - Her hafta düzenli olarak yürümek yaparım.
  - Her gün aynı şeyleri yapmaya okudum.
  - Herbesin aynı bir giyinmek lüzum vardır.
  - İzmir'e gitmek için gitme dönme uçak bileti aldım.
  - Öğlemin düzenli ve çalışkan olmaya beni motive ediyor.
  - Annem, benim doktor olmak istiyor.
- Aşağıdaki cümleleri doğru anlamlarda yeniden yazalım.
  - Öğretmen öğrencilere "burada sigara içmeyin" dedi.
  - Ben sana "Çünkü evi kontrol et!" dedim.

Fotoğraf 20: İstanbul Türkçe Ders Kitabından “Neler Öğrendik?” Bölümü

DEĞERLENDİRME

- Saate göre hangi seçenek doğru?
A) İkiye çeyrek var
B) İkiye yirmi geçiyor
C) Üçte yirmi var
D) İki buçuk
- Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
A) Dokuz buçuk.
B) Ona çeyrek var.
C) On ikibe çeyrek var.
D) Altıya beş var.
- Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
A) Arabayla
B) Semayle
C) Metroyla
D) Takula
- Hangi ifade yanlıştır?
A) Renkli kalem
B) Çizgili defter
C) Akıllı çocuk
D) Sıcaklı çorba
- Hangisi doğru?
A) Bir demet sucuk
B) Bir haşgal meydanot
C) Bir kalep peynir
D) Bir sakum ekmeği
- Hangisi kişi mevsimine ait değildir?
A) Aralık
B) Mart
C) Ocak
D) Şubat
- Hangisinde renk adı yoktur?
A) Akdeniz
B) Karadeniz
C) Kızıldeniz
D) Ege Denizi
- Hangisi yanlıştır?
A) Güzülü
B) Kağıdı
C) Buldu
D) Yedi
- Hangisi yanlıştır?
A) Okul seviyorum.
B) Lambayı yak.
C) Kitabı okudum.
D) Arabayı beğendim.
- En sıcak mevsim hangisi?
A) Kış
B) İlkbahar
C) Yaz
D) Sonbahar

Fotoğraf 21: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından “Değerlendirme” Bölümü

4.2.5. İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarının Dil Bilgisi Açısından Karşılaştırılması:

Güncel Türkçe Sözlüğe göre “dil bilgisi”; bir dilin ses, biçim ve cümle yapısını inceleyen kurallarını tespit eden bilimdir. Bir dilde söz dizimi, ses, anlam ve cümle yapısını kapsayan sistemdir. Ders kitaplarındaki dil bilgisi kuralları ağır bir şekilde öğrenciyi rahatsız edici biçimde sunulmamalıdır. Genellikle dil bilgisi konuları öğrenciye sıkıcı gelir. Bu sebeple bu kuralların nasıl hazırlanacağı ve öğretmen tarafından sınıfta nasıl anlatacağı dikkatle cevaplandırılması gereken sorulardır. Dil bilgisi konularına yer verdikten sonra çok sayıda faydalı ve çeşitli alıştırmalara da yer verilmelidir. Evde yapılacak alıştırmalarla dil bilgisinin öğrenciye daha faydalı olacağı düşünülmektedir. En önemli nokta ise pratik yapmaktır. Dil bilgisinin doğru kullanımı amaçlı pratiğin önemi malumdur. Bu pratik; yazma, konuşma, duygu ve düşünce ifade etme becerisini geliştirmek adına yapılmaktadır. Çoğu zaman öğrenciler hedef dilin (dil bilgisi) konularını gördükleri zaman ezber yapıp akıllarında tutmaya çalışırlar, fakat günlük hayatta kullanımı konusunda ilgili hep problem çıkar, çünkü hangi kuralı nerede ne zaman ve nasıl kullanacaklarını bilememektedirler. Bu sorunu gidermek hem öğrenci ve hem öğretmenin sorumluluğundadır.

Tablo 11

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi

İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları	Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları
-Her ünite de dil bilgisi adlı bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölümde dil bilgisi konuları anlatılmıştır. Renkler ve kutular kullanılmış, daha çekici olması için, fiil çekimleri tablo içine konmuş, ardından da alıştırmalara yer verilmiştir. Alıştırmalarda boşluk doldurma, soruları cevaplama ve yazma soruları yer almaktadır.	-İçindekiler kısmında dil bilgisi konularına yer verilmiş, her ünitenin başında da yazılmıştır. Dil bilgisi konuları alıştırmalar şeklinde anlatılmış ve kurallar kutu içinde yazılmıştır. Alıştırmaların temel amacı pratik yapmaktır. -Her ünitenin sonunda “Neler Öğrendik?” kısmında dil bilgisi soruları yer almaktadır. -Ünite de ki kısımlarının konularının birbirlerine bağlı olduğu fark edilmektedir.

-Kitapta “Neler Öğrendik?” kısmı dil bilgisi sorularını içermektedir.

-Ünitenin başındaki kutuda o ünite de değinilecek dil bilgisi konusuyla ilgili cümleler yazılmıştır.

-Ünitedeki konularının birbirine bağlı olması çok iyi bir detaydır, bu şekilde öğrencinin zihninde şekillenmesinin daha kolay olacağı düşünülmektedir.

-Doğal olarak seviyeden seviyeye geçince, dil bilgisi konuları basitten karmaşığa, kolaydan zora geçmektedir.

-Seviyeden seviyeye geçince konular zorlaşır, fakat C1 seviyesinde dil bilgisi konuları yer almamaktadır.

DİL BİLGİSİ

Zarf-Filler

FİL + (y)ARAK

Bu zarf-fil, durum zarf-filidir ve fiilin nasıl yapıldığını anlatır.
This gerund is a situation gerund and tells how the action is done.

NOT: Örnek ve diğer örneklerdeki gibi “(y)arak” zarf-fil getirildiği, bu kelimeler başta bir anlam ifade etmez. Sadece “(y)arak” (especially for gerund/infinitive, usually follows the verbs to be and to go, these words have other meaning).

Örnek:
Kadın mühendis olarak çalışıyor.
Hızla giterek ulaşıyor.

Örnek:
Annesinin yanına koşarak gitti.
Her sabah okula yürüyerek gidiyorum.
Müzik dinleyerek ders çalışıyorum.
Türkçeyi, Türk filmlerini seyrederek öğrendim.
Benimle konuşmayarak kalbimi kırıyorlar.

6 Aşağıdaki boşlukları örneklerdeki gibi dolduralım.

1. Annem, yemeği ve temizliği şarkı söyle _____ yapıyor.
2. Doğum gününe gel _____ beni çok üzdi.
3. Beni bu şirkete müdür ol _____ gönderdiler.
4. Boş zamanlarımı kitap oku _____ değerlendiriyorum.
5. Ülkemi git _____ zenginleştiriyor.

Fotoğraf 22: İstanbul Türkçe Ders Kitabından Dil Bilgisi Bölümü

5. İnceleyelim.

-AcAğı için / -AcAğından
-Diği için / -Diğinden

1. Emekli olduğunda ev alacağı için/alacağından internette ev ilanlarına bakıyor.
2. Geçen yaz hastalandığı için/hastalandığından tatile çıkmadı.
3. Akşam misafir için/geleceğinden alışveriş yapıyor.
4. Bugün çok yorulduğu için/yorulduğundan eve gidip dinlenmek istiyor.

6. Yerleştirelim.

ık-   gr-   yap-   kazan-   git-

1. Elif, dışarı çıkacağı için/çıkacağından bebeğini komşuya bıraktı.
2. Aydan, yemek ..... marketten et ve sebze aldı.
3. Mehmet, yarın işe ..... Çok mutlu.
4. Ali, üniversiteyi ..... babası ona bir araba aldı.
5. Selma, olayı yakından ..... hâkim onu mahkemeye tanık olarak çağırdı.

Fotoğraf 23: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabından Dil Bilgisi Kuralı

4.3. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Şekil Özelliklerinin İncelenmesi

Bu bölümde yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının Şekil özellikleri kapak, resimler, tablolar açısından ele alınmıştır.

4.3.1. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Kapak Açısından Karşılaştırılması:

Tablo12

Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının kapakları

Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları

Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitapları

-Kitabın ismi hem Arapça hem İngilizce yazılmıştır. Baskı ve yazarların adlarına yer verilmiştir.

Arapça alfabesinden alınan yedi harf bulunmaktadır. Kitabın rengi sarıdır, yazıların rengi ise siyah ve kırmızıdır.

-Arap kültürüyle ilgili bir fotoğraf bulunmamaktadır. Kapakta Arap kültürünü tanıtan bir simgeye yer verilmemiştir.

-Bu set, üç kitaptan oluşmaktadır. Üç kitabın rengi sarıdır.

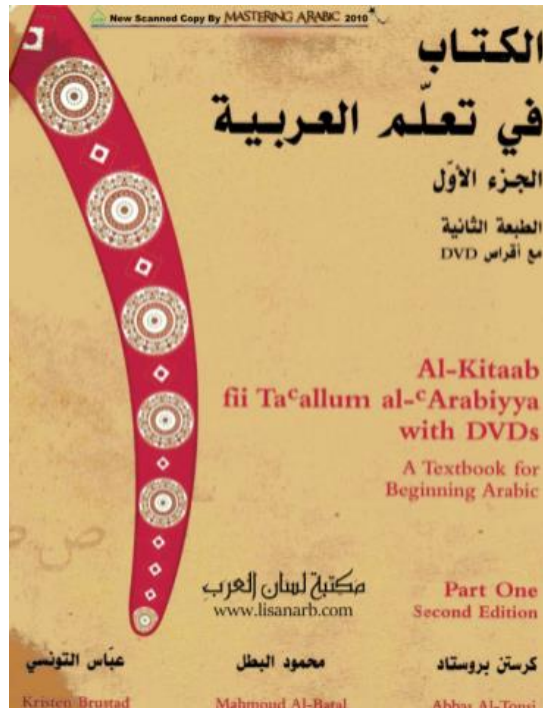
-Ön kapakta kitabın ismi yazılmıştır. Yazarların isimleri ise alt kısmında yazılmıştır. Arap kültürünü tanıtan unsurlar bulunmamaktadır, fakat kitabın kenarlarında nakışlı bir resim yer almaktadır.

-Kitabın arka kapağında Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinin rektörlüğünün fotoğrafı konmuştur.

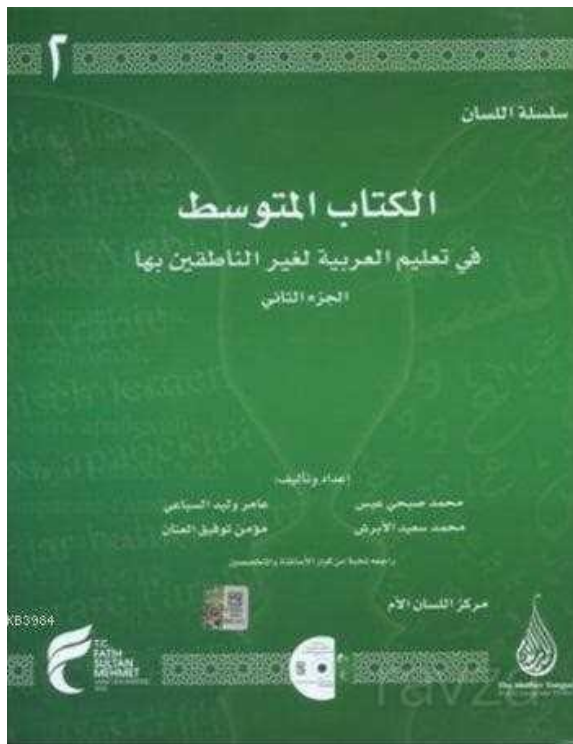
-Bu kitap serisi dört seviyeden oluşmaktadır. Bunlar Arapçaya giriş, başlangıç, orta ve ileridir. Her kitap iki bölümden oluşur, birinci, ikinci cüz جزء.

-Arapçaya giriş kitabının kapağının rengi kırmızı, başlangıç kitabının kapağının rengi portakal rengi, orta kitabının kapağının rengi yeşil ve ileri kitabının kapağının rengi mavidir.

Fotoğraf 24: Al-Kitaab Arapça Ders Kitabının Kapağı-Birinci Seviye

Fotoğraf 25: Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabının kapağı-Orta Seviye

4.3.2. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Resimler Açısından Karşılaştırılması:

Tablo 13

Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Resimler

Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları	Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitapları
<p>-Ünitenin başında konuyla alakalı bir resim yer almaktadır. Alıştırmaları daha iyi anlayabilmek adına resimlere yer verilmiştir. Alıştırmalardaki kullanılan resimlerin ölçüleri uygun, fakat ünitenin başındaki fotoğraf fazla büyüktür.</p> <p>-Kitaptaki resimlerin sayısının çok olmadığı görülmektedir. İkinci kitapta (İleri seviyede) resimlerin sayısı azalmıştır.</p> <p>-Resimlerin sayısını artırmak gerekmektedir.</p>	<p>-Kitapta ünitenin ilk sayfasında ünitenin konusyla ilgili resimlere yer verilmiştir.</p> <p>-Resimlerin boyut, renk ve netlik açısından uygun olduğu söylenebilir.</p> <p>-Başlangıç seviyelerine göre orta ve ileri seviyelerde resimlerin sayısının az olduğu fark edilmektedir.</p> <p>- Kitaptaki elle çizilmiş resimler hedeften uzaklaşmayan, içeriği uygun bir şekilde tanıtan resimlerdir.</p> <p>Kitapta dijital fotoğraflara yer verilmemiştir. Hâlbuki Fotoğraf daha gerçekçi ve öğrencinin aklında daha kalıcıdır.</p>

Fotoğraf 26: Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından Bir Resim

Fotoğraf 27: Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabından Resimler

4.3.3. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Tablolar Açısından Karşılaştırılması:

Tablo 14

Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Tablolar

Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları

-Dil bilgisi kısmında tablolara yer verilmiştir. Bazı alıştırmalarda tablolar doldurmak istenmiş veya alıştırmayla ilgili bilgiler tablonun içine konmuştur.

Tabloların boyutları ve sayfadaki konumu iyi seçilmiştir.

-Bazı sayfalarda tabloların çok uzun ve büyük olması sebebiyle sayfada sadece tablolar bulunmaktadır.

Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitapları

-Arapçaya giriş kitabında alfabe tablosuna yer verilmiştir.

-Dil bilgisi konuları tablo içinde anlatılmıştır.

-Kitapta bazı alıştırmalarda tablolar bulunmaktadır.

-Tabloların boyutu, sayfadaki konumu ve renklerinin uygun olduğunu düşünmekteyiz. Netlik açısından da uygundur.

-Seviyeler ilerledikçe tabloların sayısı azalmıştır. Fakat orta seviyede azalma yoktur.

LEARN THESE NON-HUMAN PLURALS: **تذکره**

As you listen to and memorize these plurals, look for recurring syllabic patterns, such as the initial *alif* *hazza* and medial *alif* of the first four nouns in this chart, and the *Damma* followed by *waaw* in the plurals for house, lesson, class, and money (the singular *file* refers to an old currency no longer in use).

ا - جمع - ات

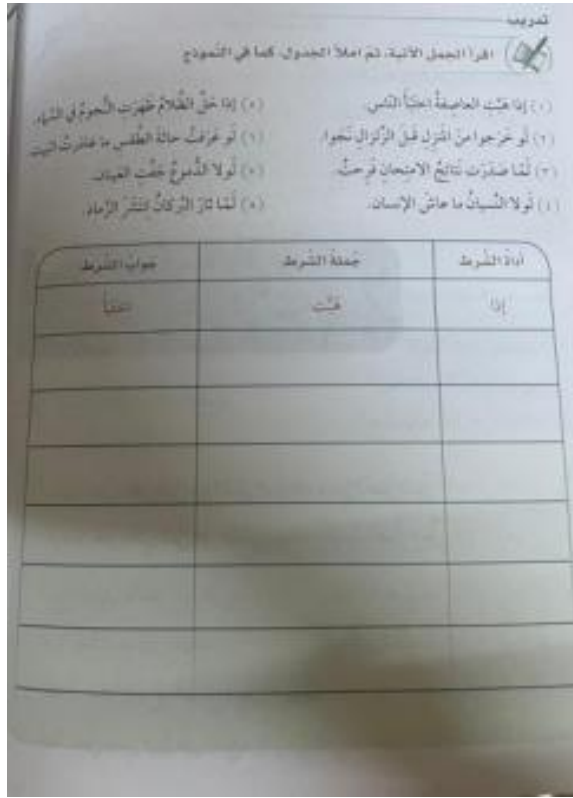
جامعات	جامعة
مطابخات	مطبخة
سيارات	سيارة
ولايات	ولاية
ساعات	ساعة
لغات	لغة
كلمات	كلمة
صفحات	صفحة
طاوولات	طاولة
ورقات	ورقة
بنايات	بناية
ترجمات	ترجمة
مكتبات	مكتبة

ا - جمع التكسير

اسماء	اسم
اعمال	عمل
اجار	جار
ايواب	باب
كاتب	كتاب
مدن	مدينة
اسر	أسرة
غرف	غرفة
قصص	قصة
بيوت	بيت
دروس	درس
صفوف	صف
فصول	فصل
بنوك	بنك
فلس	[فلس]
شارع	شارع
بفقر	فقير
شبابيك	شباك
مناطق	منطقة
مكاتب	مكتب

٢٤

Fotoğraf 28: Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından Bir Tablo (Dil bilgisi).

Fotoğraf 29: Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabından Bir Tablo

4.4. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının İçerik Özelliklerinin İncelenmesi:

Bu bölümde yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanılan ders kitaplarının içerik özellikleri dil ve anlatım, dil becerileri, kültür aktarımı, ölçme-değerlendirme, dil bilgisi açısından incelenmiştir.

4.4.1. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Dil ve Anlatım Açısından Karşılaştırılması:

Tablo 15

Al-Kitaab ve Silsiletü'l Lisan Arapça Ders Kitaplarında Dil ve Anlatım

Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları

Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitapları

-Bu üniteye yeni kelimeleri kazandıran kısımlar bulunmaktadır.

-مفردات (Kelime) kısmının altında yeni kelimeler yazılmıştır.

-تمرين (Alıştırma) kısmında farklı alıştırmalar yer almaktadır, fakat bazıları evde yapılması gereken alıştırmalardır. Kelimeler hem evde hem sınıfta dinlenerek ve tekrar edilerek öğrencilerin akıllarında kalır ve doğru telaffuz etme becerisi kazanılabilir.

-شاهد واسمع (İzle ve Dinle) adlı bir kısma yer verilmiştir. Bütün videolar, öğrencilerin yeni kelime kazanmalarını sağlamaktadır.

-العامة (Ammice) kısmında konuşulan dilden alınan kalıplar veya cümleler bir videoda hikâye şeklinde anlatılmıştır. (Kitapta da yazılmış)

تذكروا هذه الكلمات- تعلموا هذه الكلمات -

(Kelimleri Öğrenin) (Kelimleri Hatırlayın) kısmında birkaç kelime liste halinde yazılmıştır.

-Birinci seviyeden ikinci seviyeye geçince مفردات (Kelime) kısmında kelimelerin sayısı arttığı ve zorlaştığı fark edilmiştir. Fiil çekimine daha fazla yer verildiği de görülmüştür. İleri seviyede “عبارات جديدة” (Yeni İfadeler) adlı bir kısım eklenmiştir. İleri seviyede genel olarak alıştırmalar ve özel olarak evde yapılması gereken alıştırmaların sayısı artmaktadır.

-Birinci seviyede görsellerin, normal sayıda

-Bir üniteye yeni kelimeler kazandıran bölümlere yer verilmiştir.

“كلمات الدرس” (Ders Kelimleri) adlı bir bölümde dersle ilgili yeni kelimeler yer almıştır. Öğrenciye yeni kelimeler öğretmek amacıyla farklı alıştırmalarda hazırlanmıştır. Eşleştirme, boşluk doldurma, yazma gibi alıştırmalar bulunmaktadır.

-Ünitenin başında “تعبيرات الدرس” (Ders İfadeleri) adlı bir bölüm yer almıştır. Bu bölümde derste geçen ifadeler yazılmıştır.

-“لاحظ ما يأتي” (Dikkat Et!) adlı bir kısım bulunmaktadır. Öğrencinin o üniteye dikkat etmesi gereken kelimeleri ya da gramerin özetini içermektedir.

-“استمع وردد” Dinle ve Tekrarla!” bölümü öğrencilere kelimelerin ve cümlelerin doğru telaffuz etme becerisi kazandırmaktadır. Aynı zamanda öğrenci dinleme becerisinin pratiğini yapabilmektedir.

“اقرأ واكتب” “Oku ve Yaz!” kısmında öğrencilerden okuyup yazmaları istenmiştir, böylece bu iki becerinin gelişimine katkı sağlanmaktadır.

-İleri seviyede alıştırmaların sayısı genellikle artmıştır.

-İleri seviyede metinler, cümleler ve genel bilgilerin sayısı artmış, basitten karmaşığa, kısıdan uzuna geçilmiştir.

-Farklı seviyeler farklılık göstermiştir.

-Kitapta metinler, alıştırmalar düzenli bir

---

bulunduğu hatta yetersiz olduğu söylenebilir. Bu anlatım gözlemlere dayalıdır. İkinci seviyede ise görseller azdır. Öğrencilere tartışma ve düşünme fırsatı vermek için görseller azaltılmıştır.

-Kullanılan kelimeler, ifadeler ve cümleler uygunluk bakımından iyidir, ama bazı yerlerde Fasih Arapça ve Ammice karıştırılmıştır.

-“تمارين المراجعة” (Alıştırma) adlı bir kısım bulunmaktadır. Bu kısımda öğrenci üniteye öğrendiği şeylerin pratiğini yapabilmektedir.

-Kitapta bir ünitenin ismiyle ilgili bir metin yazılmıştır. Bu üniteye alıştırmanın konuları bazı yerlerde farklılık göstermiştir, ama genel olarak asıl konudan uzaklaşmayan bir anlatım hazırlanmıştır.

şekilde hazırlanmıştır. İfadeler, kelimeler ve cümlelerin uygun olduğu görölmektedir. Dil bilgisi iyi bir şekilde sunulmuştur.

-Başlangıç seviyelerde görsellerin sayısı çoğaldığı, seviyeler ilerledikçe görsellerin sayısının azaldığı fark edilmektedir. Bu olumlu bir nokta olarak değerlendirilebilir.

-Kitapta değerlendirme amaçlı kısımlar bulunmamaktadır. Buna dikkat edilmeli, çünkü bu öğretim sürecinin en önemli detaylarından biridir.

-Ünitenin konuları birbirine uymaktadır.

Asıl hedeften uzaklaşmayan, düzenli bir eğitim hazırlanmıştır.

-Farklı seviyelerdeki konular uygun ve öğrencinin ilgi alanına girecek şekilde seçilmiştir.

Fotoğraf 30: Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabının “لاحظ” Bölümü⁴

المفردات	
تذكروا وتعلّموا	
social, societal	← إجتماعي
society	← مُجْتَمَع ج -ات
beauty	← جَمال
aesthetics	← عِلْمُ الجَمال
◉ إِنَّ اللّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الجَمالَ ◉	
carrier, holder (of)	← حَامِل ج -ون / حَمَلَة
reference (work)	← مُرْجِع ج -مراجع
center	← مُرَكِّز ج -مراكز
politics; policy	← السِّياسة
diploma, degree	← شَهادة ج -ات
طلاب =	← طُلّبة
normal, usual, ordinary	← عادي

Fotoğraf 31: Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından (المفردات) Kelime Kısmı

4.4.2. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Dil Becerileri Açısından Karşılaştırılması:

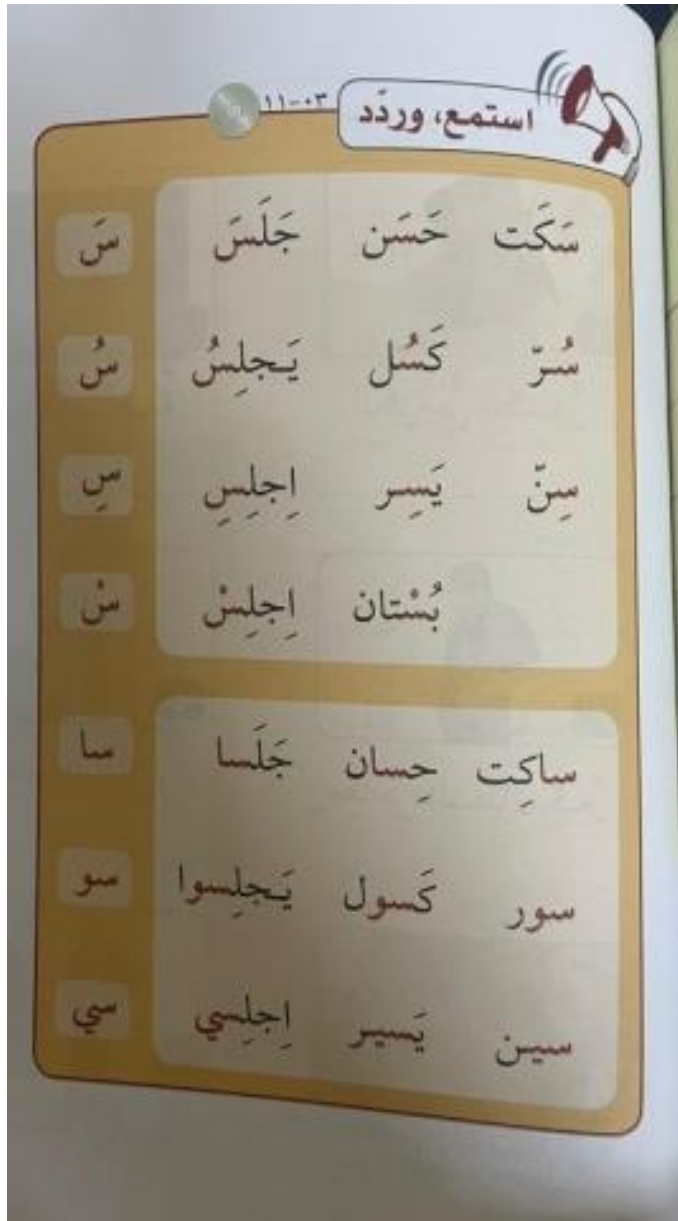
⁴Buna dikkat et anlamına gelmektedir.

-Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Dinleme Becerisi Açısından Karşılaştırılması:

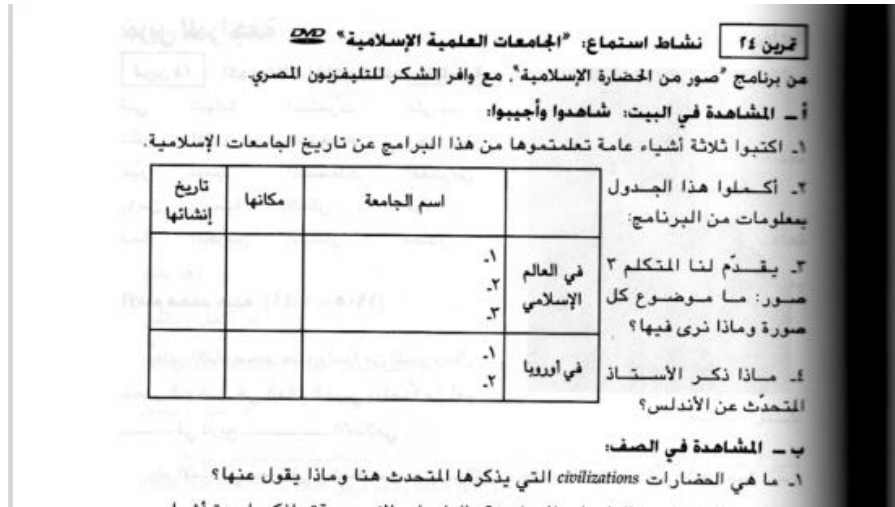
Tablo 16

Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Dinleme Becerisi

Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları	Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitapları
<p>-Birinci seviyede dinleme bölümüne yer verilmiştir. İkinci seviyede ise üç dinleme bölümü bulunmaktadır. Bu bölümlerde boşluk doldurma, soruları cevaplama ve yazma gibi alıştırmalara yer verilmiştir.</p> <p>-Dinleme metinleri ve alıştırmalarının birinci seviyede az olduğu ve üniteye bağlı olmadığı görülmüştür. Daha değişik konulara yer verilmelidir.</p> <p>-İkinci seviyede dinleme bölümleri daha iyi hazırlanmıştır, çeşitli konular, genel bilgiler ve farklı Arap ülkelerinin âdetleri, Arap tarihi, Arap yemekleri hakkında bilgiler bulunmaktadır.</p> <p>Dolayısıyla ikinci seviyenin öğrenci için daha faydalı olduğu görülmektedir.</p>	<p>-Başlangıç seviyesinde bir üniteye yedi dinleme alıştırmalarına yer verilmiştir. Bu alıştırmalar hem dinleme hem diğer dil becerilerinin pratiğini yapmak amacıyla hazırlanmıştır. Öğrencinin bu sorularda boşluk doldurması, yazması ve tekrarlaması istenmiştir.</p> <p>-Kitapta dinleme metinleri ve bölümleri basit ve üniteye bağlıdır.</p> <p>-İleri seviyede dinleme alıştırmalarının azaldığı fark edilmektedir. Dinleme becerisi çok önemlidir ve buna hep özen gösterilmelidir.</p> <p>-Seviyeden seviyeye geçince farklılıklara özen gösterildiği görülmektedir.</p> <p>-Kültür aktarımına bakıldığında, Arap kültürüyle ilgili içerik yer almaktadır. Kitapta meşhur yerler ve Arap müzikleri yer almaktadır.</p>

Fotoğraf 32: Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabının "استمع وردد" Alıştırması

Fotoğraf 33: Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından (استماع) Dinleme Alıştırması

-Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Okuma Becerisi Açısından Karşılaştırılması:

Tablo 17

Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Okuma Becerisi

Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları	Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitapları
-Okuma alıştırmaları (نشاط قراءة) adlı bir bölüm bulunmaktadır.	استمع واقرأ استمع وكرر استمع واكتب
-Birinci seviyede (القراءة) adlı bir kısım yer almıştır.	“Dinle ve Oku”, “Dinle ve Yaz”, “Dinle ve Tekrarla” adlı bölümlere yer verilmiştir. Bu bölümlerde okuma metinleri ve alıştırmalar yer almaktadır. Bu alıştırmalar; boşluk doldurma, soruları cevaplama, tekrarlama ve yazma sorularından oluşmaktadır. Bu şekilde öğrenci sadece okuma değil, dört dil becerisinin pratiğini yapabilmektedir.
-Okuma kısmının ünitenin konusuna uygun olduğu görülmüştür. Okuma kısmında birkaç alıştırmaya yer verilmiş, farklı sorular sorulmuştur.	-Seviyeden seviyeye geçince basitten karmaşığa geçildiği fark edilmektedir.
-İkinci seviyeye geçince, daha zor ve uzun metinlere yer verilmiştir.	
-Temel hedeften çıkmayan, kültür aktarımına özen gösteren materyal hazırlanmıştır.	
-Her üniteye öğrenciye okuma yeteneğini	

geliştirme fırsatı sunulmuştur, çünkü dinleme konuşma ve yazma alıştırmalarında okuma da yapılmaktadır

Fotoğraf 34: Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabından Okuma Alıştırması

تشاطف القراءة أقربون *

This text is part of a society section of an Arabic magazine. Read it and then:

1. The word for groom: _____
2. The word for bride: _____
3. Identify for each person her/his given name, father's name, and family name (if given).

العروس / منال العطار
العريس / هشام الطراوي

العروس / هيا الله بشارة الهلالي
العريس / ريماء سيد عليا

العروس / ريماء العيسى
العريس / وايد محمد عبد الحميد

العروس / أسماء مصطفى محمود
العريس / الشريف عبد حسن

العروس / منى عبد المنعم
العريس / مناجح عبد الرازق

العروس / نورا أبو الفتوح
العريس / محمد صادق محمود

العروس / إيمان حنوري
العريس / أحمد عبد الحميد

العروس / هوريا السيد محمد
العريس / مناجح السيد

Fotoğraf 35: Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından (قراءة) Okuma Alıştırması

-Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Yazma Becerisi Açısından Karşılaştırılması:

Tablo 18

Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Yazma Becerisi

Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları	Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitapları
-Her üniteye yazma alıştırmaları yer almaktadır.	-Kitapta farklı yazma bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümlerde hem yazma hem okuma pratiği yapılmaktadır.
-Alıştırmaların çoğu; yazma, boşluk doldurma ve soruları cevaplama içerir, Dolayısıyla öğrenciler öğretim sürecinde sürekli yazma pratiği yapmaktadırlar.	-İleri seviyede yazma alıştırmalarının seviyesini zorlaşmıştır, yazma alıştırmalarında öğrenciden hem cümle hem

---

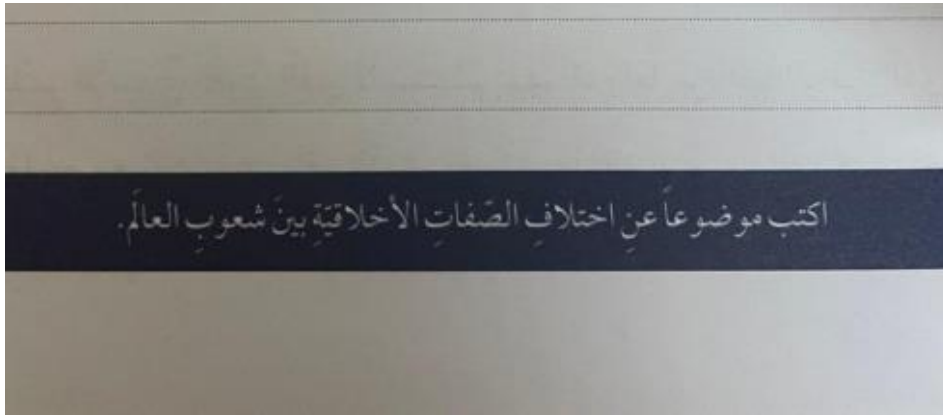
-İleri seviyede ise alıştırılmalarda daha uzun cümleler (metin şeklinde) yazılması istenmiştir. Bu şekilde öğrencilerin yaratıcılığına ve düşüncelerini ifade etmelerine kapı açılır, böylece kendilerini daha rahat ifade edebileceklerdir.

-Seviyelere uygun değişimler yapılmış ve kültür aktarımına özen gösterilmiştir.

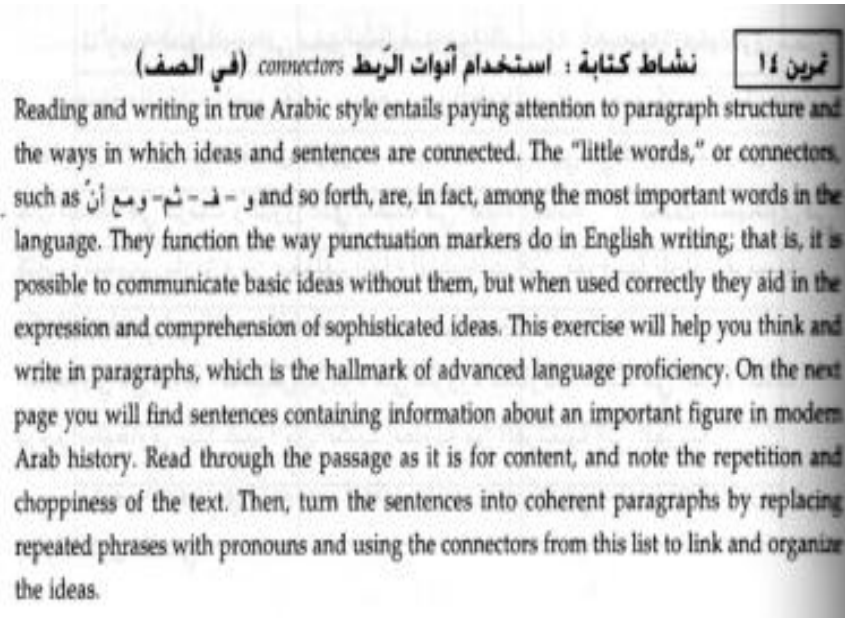
---

metin yazması istenmiştir.

- İleri seviyede seçilen konular önceki seviyelere göre daha zor ve karmaşıktır.

Fotoğraf 36: Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabından Yazma Alıştırması

Fotoğraf 37: Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından Yazma “كتابة” Alıştırması

- Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Konuşma Becerisi Açısından Karşılaştırılması:

Tablo 19

Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Konuşma Becerisi

Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları	Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitapları
-Birinci seviyede Konuşma (محادثة) adlı bir bölüm bulunmamaktadır, fakat okuma alıştırmalarına yer verilmiştir.	“اعد الحوار مع زميلك- Sınıf Arkadaşınla Diyalogu Tekrarla!” adlı bir kısım bulunmaktadır.
Öğrencilerin birbirlerine sorular sormaları istenmiştir.	“إنظر إلى الصورة وأجب- Fotoğrafa Bak ve Sorulara Cevap Ver” adlı bir kısma yer verilmiştir.
Bir video izletilip, öğrencilerden bu videoya hikâye yazmaları istenmiştir.	“استمع وإقرأ- Dinle ve Oku” adlı bir kısım bulunmaktadır. Bu kısımlar, öğrencinin diyalog kurarak hem okuyup hem dinleyip hem konuşma pratiği yapmasını sağlamaktadır.
Bu alıştırmalar konuşma becerisini geliştirir, aynı zamanda da öğrenciler arasındaki ilişkiyi kurmaktadır.	
-İkinci seviyede de okuma alıştırmalar yer almaktadır. Öğrencilerin evde hazırlamaları istenmiş, sınıfta da arkadaşlarıyla	-İleri seviyede konuşma alıştırmaları yer almaktadır.

---

paylaşmaları gerekmektedir.

-Kitapta farklı seviyelerde farklı konular konmuştur.

-Temel amaçtan uzaklaşmayan, kültür aktarımına önem veren bir metot uygulanmıştır.

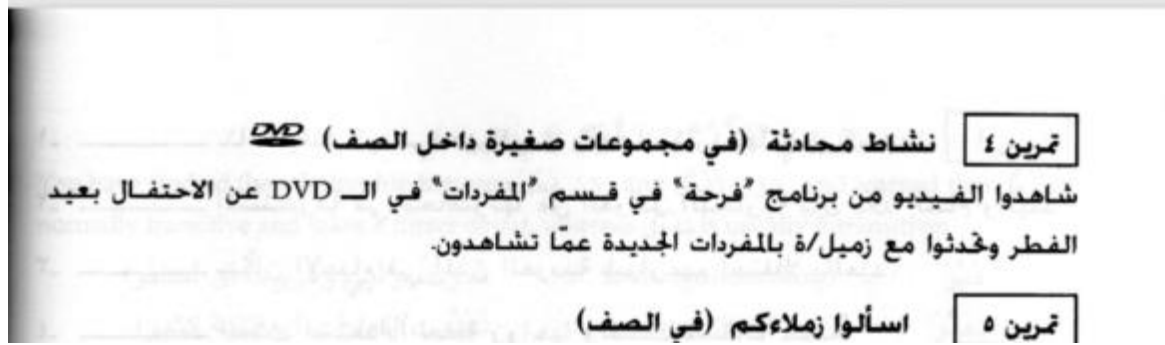
-Kitaba farklı seviyelerde farklı konular konmuştur.

-Temel amacının dışına çıkmayan, kültür aktarımına özen gösteren bir materyal hazırlanmıştır.

Fotoğraf 38: Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabından Konuşma Alıştırması

Fotoğraf 39: Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından Konuşma “محادثة” Kısmı

4.4.3. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması:

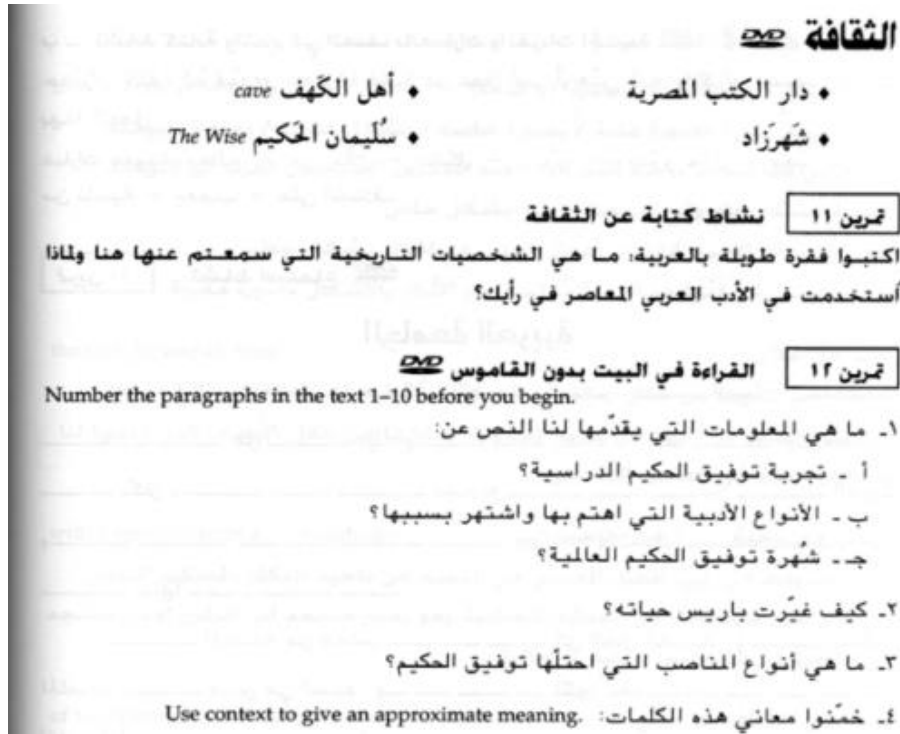
Tablo 20

Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı

Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları	Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitapları
-Her üniteye Kültür (ثقافة) adlı bir bölüm yer almaktadır. Bu bölümde İngilizce kullanılmıştır, bu olumsuz bir noktadır, çünkü Arapça ders kitapları Arapçadan başka bir dil ile yazılmamalıdır. (Öğrenciler hangi uyruklu olursa olsun dil öğretirken hedef dilden başka dil kullanmak olumsuz sonuçlara sebep olabilmektedir). Ders işlerken gerektiği zaman başka bir dil konuşulabilir, fakat kitapta bulunmamalıdır.	-Kültür hakkında özel kısımlar bulunmamaktadır.
-Arap kültürüyle ilgili öğelere yer verilmiştir örneğin; yemekler, sanat, yerler, âdetler ve geleneklere yer verilmiştir.	-Arap kültürüyle ilgili bazı unsurlara yer verilmiştir, fakat bunlar yetersizdir.
-Bu kitapta kültür aktarımında, konuların anlatılmasında farklı seviyelere dikkat edilmiştir.	-İleri seviyede Arap sanatı, tarihi ve âdetleriyle ilgili öğeler yer almıştır. Dolayısıyla bu kitapta seviyelerdeki farklılıklara özen gösterilmiştir.

Fotoğraf 40: Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabından Kültür Öğeleri

Fotoğraf 41: Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından Kültür “الثقافة” Kısmı

4.4.4. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Ölçme-Değerlendirme Açısından Karşılaştırılması:

Tablo 21

Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Ölçme-Değerlendirme

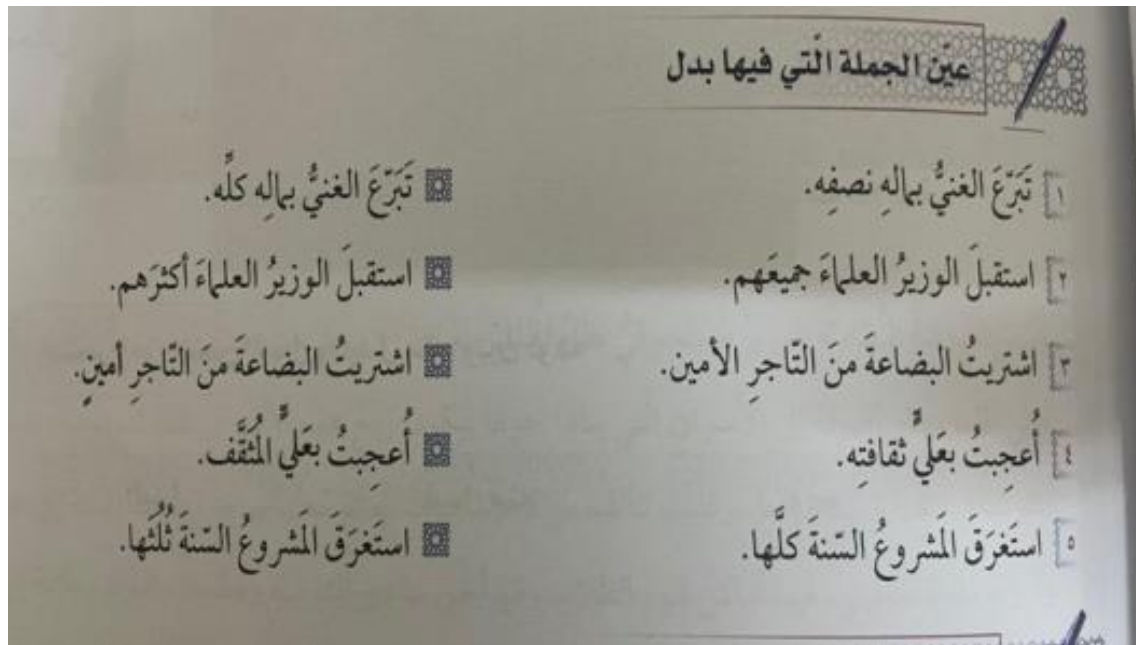
Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları	Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitapları
-Bu kitapta öz değerlendirme kısımları olmadığı için öğretmen ders planı yaparken bunu dikkate almalıdır.	-Bu kitapta öz değerlendirme bölümleri bulunmadığı için öğretmen, ders planı hazırlarken buna dikkat etmelidir.
Ölçme değerlendirme sürekli ders esnasında ve alıştırmalar vererek yapılmalıdır.	-Ölçme değerlendirme, ders esnasında sürekli alıştırmalar vererek yapılmalıdır.
Bunun yanı sıra kitapta ölçme-değerlendirme bölümlerinin olmaması olumsuz bir nokta olarak görülmektedir.	-Bunun yanında kitapta ölçme değerlendirme bölümlerinin olmaması olumsuz bir nokta olarak görülebilir.

4.4.5. Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları ve Arapça Dil Serisi-Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarının Dil Bilgisi Açısından Karşılaştırılması:

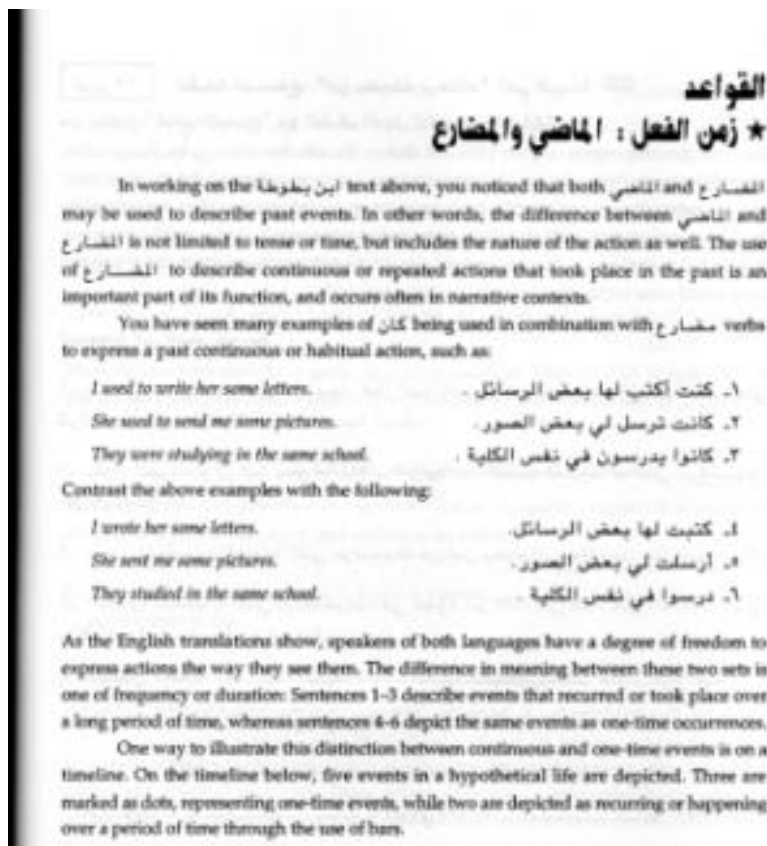
Tablo 22

Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitaplarında Dil bilgisi

Al-Kitaab Arapça Ders Kitapları	Silsiletü'l-Lisan Arapça Ders Kitapları
-Her ünite de Dil Bilgisi قواعد adlı bir kısım bulunmaktadır.	-Her ünite de dil bilgisi konuları alıştırmalar şeklinde anlatılmıştır.
-Bu kitapta dil bilgisi konuları anlatılırken İngilizce kullanılmıştır, bunun yanlış bir tercih olduğu söylenebilir.	Kurallar tablolar içinde yazılmış, sonra da pratik için alıştırmalara yer verilmiştir.
-Hem evde hem sınıfta yapılması gereken alıştırmalar bulunmaktadır.	-Dil bilgisi alıştırmalarında boşluk doldurma, eşleştirme, cümleleri bağlama ve düzeltme gibi sorular sorulmuştur.
Alıştırmalar boşluk doldurma, tabloları doldurma, doğru seçeneği işaretleme ve zaman çekimi yazma sorularından oluşmaktadır.	-Dil bilgisi daha geniş bir şekilde anlatılmalıdır.
-مفردات (Kelime) kısmı fiiller, çekimler ve anlamları içerir. Kelimelerin teklik ve çokluk çekimi de bulunmaktadır.	-Seviyeden seviyeye geçince konular basitten karmaşığa değişmiştir.
-Kitabın sonunda إعراب İrab etme, fiillerin tablolarına yer verilmiştir.	
Kitapta gramerin (fiil çekimi, zamirler...) özeti tablolar şeklinde hazırlanmıştır.	
-Seviyeden seviyeye geçildiğinde gramer konuları zorlaşmış ve daha çok alıştırmaya yer verilmiştir.	

Fotoğraf 42: Arapça Dil Serisi (Silsiletü'l-Lisan) Ders Kitabından Dil Bilgisi Alıştırması

Fotoğraf 43: Al-Kitaab Arapça Ders Kitabından Dil Bilgisi Bölüm

5. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar daha önceki yapılan çalışmalarla kıyaslayarak farklılıklar ve benzerliklere yer verilmektedir. “Tarihsel süreç içinde eğitim ve öğretimde en sık kullanılan, öğretici ve öğrenci için rehber mahiyetinde bulunan materyal ders kitabı olarak kabul edilmektedir”. Ders kitapları yabancı dil eğitimi açısından en çok kullanılan ve kaliteyi etkileyen araçlar sayılır ve öğrencilerin düzeyi ve gelişimi göz önünde bulundurarak hazırlanmalıdır (Şimşek ve Aktaş 2020). Bu bağlamda yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları hazırlama ölçüleri ve yabancı dil kitaplarında dört temel dil becerisinin kazanılması büyük önem arz etmektedir.

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizinin kullandığı bu çalışmada Silsiletü'l-Lisan Arapça dil serisi Giriş, Orta ve İleri ders kitaplarının (kapak, tablolar, resimler, renkler, dil ve anlatım, dil becerileri, kültür aktarımı, ölçme değerlendirme ve dil bilgisi) bakımından yapılan incelemesi sonucunda ulaşılan bulgular daha önce yapılan çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

Dil ve anlatım kısmında “Ders Kelimeleri” bölümünde hedef kelimeleri kazandıran çok zengin, her türlü kelime fiil sunan bir bölüm olduğu tespit edilmiştir. Kitapta “Ders Kalıpları” bölümü de kalıp ifadeleri öğretmek amacıyla yer almaktadır. Dinleme kısımlarında “Dinle ve Oku”, “Dinle ve Tekrarla”, “Dinle ve Yaz” dinleme, yazma ve okuma becerilerini geliştirmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu sonuçlar, Mortaç’ın (2019), Türkiye’de Arapça öğretimi açısından Silsiletü'l-Lisan ders kitabının, “Silsiletü'l-Lisan Setinin İç Yapısı” kısmında “Ders Kelimeleri”, “Ders Kalıpları” ve dinleme bölümlerinin amacının detaylı bir şekilde anlatıldığı kısımları değerlendirirken vardıkları kanaatle tutarlılık göstermiştir.

Çalışmada kitapta ölçme değerlendirme kısımlarının bulunmadığı belirtilmiş ve bu durum olumsuz olarak değerlendirilmiştir, fakat Mortaç (2019) çalışmasında ölçme değerlendirme faaliyetlerinin sınav olarak yapıldığını belirtmiştir. Bu sınav “el-Lisanul-Umm” Arapça merkezi (The mother tongue Arabic language center) tarafından hazırlanmaktadır.

Bu çalışmada dil becerileri geliştirmeye yönelik alıştırmaların sayısının uygun olduğu görülmüş, fakat ileri seviyede dinleme alıştırmalarının azlığı tespit edilmiştir. Mortaç (2019), okuma-anlama metinlerinin orantılı olduğunu ve dinleme-anlama bölümlerinin nelerden oluştuğunu belirtmiştir. Dolayısıyla dinleme konusunda Mortaç’ın (2019) çalışmasıyla bu çalışma tutarlılık göstermektedir.

Araştırmada İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyi ders kitapları (kapak, resimler, tablolar, dil ve anlatım, dil becerileri, ölçme değerlendirme ve dil bilgisi açısından) incelendiğinde, kapağın kaliteli olduğu, içerikle ilgili bilgiler verdiği ve kültür öğeleri içerdiği görülmektedir. Resimlerin uygun biçimde, hedeften uzaklaşmadan, sayfa düzenine dikkat edilerek kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar Sertoğlu'nun (2019) çalışmasının sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir(Uğur, 2019)

Çalışmada Yedi İklim Türkçe ders kitapları sözcük öğretimi bakımından incelendiğinde sözcük öğretim yöntemlerinden en çok boşluk doldurma, eşleştirme, cümle kurmaya önem verildiği görülmektedir. Ayrıca Uğur'a (2019) göre A1 düzeyi ders kitaplarında sözcük öğretimine daha çok önem verilmiştir, C2 düzeyinde ise sözcük öğretiminin etkinlikleri azalmıştır. Araştırmada Yedi İklim kitapları dil ve anlatım (sözcük öğretimi) bakımından incelendiğinde; yeni sözcükleri kazandıran kısımların sık sık bulunduğu ve dört temel dil becerisi aracılığıyla hazırlandığı, ayrıca ileri seviyelerde sözcük öğretimine önem verilmediği görülmektedir. Araştırmada Uğur'un (2019) sonuçlarını destekleyen bulgular şu şekilde ifade edilebilir: "Kelime dünyası kısmına yer verilmiştir, fakat C1 kitabında bulunmamaktadır." "Bir üniteye yeni kelimeler kazandıran boşluk doldurma, yazma ve diyaloglar gibi alıştırmalar bulunmaktadır." Özellikle ünitenin başındaki kısımda yeni kelimelere yer verilmiştir.

Çalışmada Arapça kitapları dil bilgisi açısından karşılaştırıldığında; Silsiletül-Lisan Arapça ders kitabındaki dil bilgisi konuları Al-Kitaab ders kitabına göre daha geniş ve detaylı olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda Silsiletül-Lisan kitabındaki dil bilgisi konularının biraz daha genişletilmesi ve geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. Utku'nun (2016) çalışmasında Silsiletü'l-Lisan ders kitabındaki dil bilgisi kurallarının tafsilata girilmeden anlatıldığı ve kurallar için ek bir kitaba ihtiyaç duyulacağı görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın sonuçları ve Utku'nun (2016) çalışmasının sonuçlarıyla tutarlılık göstermiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulguların değerlendirilmesinden sonra şu sonuçlara ulaşılmıştır: İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 düzeyi ders kitapları, Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 düzeyi ders kitapları, Al-Kitaab 1, 2, 3 düzeyi ders kitapları ve Silsiletü'l-Lisan (Arapça Dil Serisi) Başlangıç, Orta ve İleri seviye Arapça ders kitapları şekil özellikleri; kapak, resimler, tablolar bakımından incelendiğinde; İstanbul ve Yedi İklim ders kitaplarının kapakları Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan ders kitaplarının kapaklarına göre daha renkli, çekici ve kültür öğelerine yer veren kapaklar olduğu görülmüştür.

D-AOBM'de resimlerin önemi özellikle A1, A2, B1 ve B2 seviyelerinde vurgulanmıştır. “İlgili kavramları açıklamak için resimler, istatistikler ve grafikler gibi görsel yardımcıların bulunması koşuluyla, talimatları uygulayarak ve açıklamalar isteyerek basit iş birliğine dayalı bir görevde destekleyici bir ortakla çevrim içi etkileşim kurabilir.” (D-AOBM 2001, S.91). Bu doğrultuda, İstanbul ve Yedi İklim Türkçe ders kitaplarında kullanılan resimler kitaplardaki metinler içerikleri ile örtüşmektedir. Resimler, kültür sembollerine yer verilerek ve farklı düzeylere dikkat edilerek kullanılmıştır. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan kitaplarındaki resimlerin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Al-Kitaab Arapça ders kitabındaki bazı resimlerin büyük olduğu görülmüştür.

D-AOBM'ye göre; “Bilgileri görsel olarak temsil ederek (zihin haritaları, tablolar, akış şemaları vb.) soyut kavramlara dair anahtar noktalarını daha erişilebilir hâle getirebilir.” (D-AOBM 2001, S.265). Türkçe ve Arapça ders kitapları tablolar açısından benzerlik göstermiştir. Arapça ve Türkçe ders kitaplarındaki tabloların boyutu ve sayfadaki konumunun uygun olduğu görülmektedir.

D-AOBM doğrultusunda, dilsel yetkinliğin farklı yönleri için tanımlayıcılar mevcuttur; genel dil varlığı, söz varlığı, dil bilgisel doğruluktur. Genel dil varlığında işlevsel hâle getirilen anahtar kavramlar şunlardır:

► Kullanım alanı çeşitliliği – A1 seviyesinden B2 seviyesine, ardından sınırsız.

► Dil türü: Ezberlenmiş öbekler ile başlayan, düşünceleri tam olarak ifade etmek, vurgu yapmak, belirsizliği ayırt etmek ve ortadan kaldırmak için engin bir dil varlığına doğru

► Sınırlamalar: Rutin olmayan durumlarda sık sık aksama/yanlış anlama olması ile başlayan, söylemek istediğini kısıtlayacağına dair bir belirti olmamasına doğru bir ilerleme

Söz varlığında işlevsel hâle getirilen anahtar kavramlar şunlardır:

► Kullanım alanı çeşitliliği – A1 seviyesinden B2 seviyesine, sonrası seviyelerde sınırsız.

► Dilin türü: Temel sözcük/işaret ve öbek birikimi ile başlayan, deyimsel ifadeler ve gündelik anlatımı içeren çok geniş bir sözcük birikimine doğru bir ilerleme.

Dil bilgisel doğrulukta işlevsel hâle getirilen anahtar kavramlar şunlardır:

► Belirli bir birikimin denetimi (A1 seviyesinden B1 seviyesine).

► Hataların belirginliği (B1seviyesinden B2 seviyesine).

► Kontrol derecesi (B2 seviyesi ile C2 seviyesi arası) (D-AOBM 2001, S.133-135).

Bu bilgilerin ışığında, İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 düzeyi ders kitapları, Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 düzeyi ders kitapları, Al-Kitaab 1, 2, 3 düzeyi ders kitapları ve Silsiletü'l-Lisan (Arapça Dil Serisi) Başlangıç, Orta ve İleri seviye Arapça ders kitapları içerik özellikleri; dil ve anlatım, dil becerileri, kültür aktarımı, ölçme-değerlendirme ve dil bilgisi bakımından incelediğinde şunlar tespit edilmiştir:

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe ders kitapları dil ve anlatım açısından uygun biçimde hazırlanmıştır ve içinde yeni kelimeler kazandıran birçok kısım bulunmaktadır. Dört dil becerisini geliştirmeye yönelik alıştırmalara yer verilmiştir. Birinci seviyelerde gözlemlerin etkin olması gerektiği için görsellerin sayısının ileri seviyelerinden daha fazla olduğu görülmektedir. İstanbul ders kitabındaki dil bilgisi anlatımı Yedi İklim ders kitabına göre daha düzenli ama Yedi İklim ders kitabındaki dil bilgisi konuları farklı seviyelere dikkat edilerek hazırlanmış, konular alıştırmalar şeklinde anlatılmıştır. C1 seviyesinde gramer bulunmamaktadır. Sonuç olarak da ana hedeften uzaklaşmayan, farklı seviyelere özen gösteren bir materyal hazırlanmıştır. Arapça ders kitaplarına gelince, Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan ders kitaplarında yeni kelimeleri kazandıran kısımlar bulunmaktadır. Al-Kitaab ders kitabında dört dil becerisini kazandırmaya yönelik alıştırmaların

sayısı Silsiletü'l-Lisan ders kitabına göre daha az olduğu görülmüştür. Al-Kitaab ders kitabında hem fasih Arapça hem Ammice dili kullanılmıştır. Birinci seviyelerde görsellerin fazla olduğu ve ileri seviyede azaldığı görülmüştür. Bu bağlamda Türkçe ve Arapça ders kitapları, Ammice ve fasih Arapça ve dil becerisi etkinliklerin sayısı konusunda farklılık göstermiştir.

Dil eğitiminin amacı büyük ölçüde değişmiştir. Artık “mükemmel ana dili kullanıcısını” nihai model olarak alıp birbirinden bağımsız bir biçimde bir veya iki, hatta üç dilde “ustalık” elde etmek amaç olarak görülmemektedir. Bunun yerine amaç, bütün dil becerilerinin yer aldığı bir dil birikimi geliştirmektir (D-AOBM 2001, S.126). Bunun ışığında; İstanbul, Yedi İklim Türkçe, Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan ders kitapları dil becerileri açısından incelendiğinde; okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik alıştırmalar konusunda benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Temel amaca odaklanan kültür öğelerine dikkat eden, farklı seviyelere özen gösteren bir materyal hazırlanmıştır.

D-AOBM'nin oluşturmasında hedeflerden biri; kültür çeşitliğini geliştirmek ve çoğul kültürlü bir ortam sağlamaktır. Bu ölçek, dilsel ve kültürel olarak farklı muhataplar arasında iletişim ve iş birliğini sağlamak amacıyla ortak bir ortam yaratma kavramını yansıtır. Bu ölçekte işlevsel hâle getirilen anahtar kavramlar şunlardır:

- ▶ Kültürel normların ve bakış açılarının katılımcılar arasında anlaşılmasını teşvik etmek için soruları kullanma ve ilgi gösterme.
- ▶ Farklı sosyokültürel ve toplumdilbilimsel bakış açılarına ve normlara duyarlılık ve saygı gösterme.
- ▶ Sosyokültürel ve toplumdilbilimsel farklılıklardan kaynaklanan yanlış anlamaları öngörme, bunlar üzerine eğilme ve/veya bunları onarma. Bundan dolayı yabancı dil ders kitaplarında, kültür aktarımı ve kültürü en iyi şekilde temsil eden öğelerine özen gösterilmelidir. Arapça ve Türkçe ders kitaplarında, kültür aktarımına bakıldığında; İstanbul ve Yedi İklim ders kitaplarında Türk kültürünü tanıtan bölümler bulunmaktadır. Türkiye'nin meşhur turistik yerleri, yemekleri, sanatı ve tarihi içeren metinler ve alıştırmalar yer aldığı görülmüştür. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan ders kitaplarında kültür öğelerin yetersiz olduğu görülmüştür. Bazı ünitelerde ve metinlerde kültür

öğelerine yer verilmiştir fakat sayı yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Al-Kitaab ders kitabında İngilizce kullanılmıştır, Türkçe ders kitaplarında ise Türkçeden başka bir dil kullanılmamıştır.

D-AOBM'ye göre; Dil [becerilerini, yeterliğini, kapasitesini] ölçme değerlendirme terimi kapsamındaki gibi değerlendirme ölçekleri değildir. Ölçeklerin geleneksel olarak bir performansı değerlendirmek için yaptığı gibi her seviyedeki ilgili her boyutu kapsamayı hedeflemezler. Sadece uyulması zorunlu olmayan örnekler sundukları için değil, aynı zamanda ilgili alanda farklı seviyelerde yetkinlik örnekleri sağladıkları için de betimleyicidirler. Yeni ve dikkat çekici yönleri odaklanırlar, ilgili olan her şeyi kapsamlı bir biçimde betimleme girişiminde bulunmazlar. Gelişmeye açık ve tamamlanmamışlardır (D-AOBM, S.44). Bu kapsamda, Türkçe ve Arapça ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme konusuna gelince; İstanbul ve Yedi İklim kitaplarında öğretmen planı dışında ölçme değerlendirme alıştırmaları ve bölümlerine yer verilmiştir. Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan kitaplarında ise ölçme değerlendirme bölümleri veya alıştırmaları yer almamaktadır.

Son olarak; dil bilgisi karşılaştırma sonucuna bakıldığında, İstanbul ve Yedi İklim Türkçe kitaplarında dil bilgisi konuları uygun bir şekilde, öğrencinin dikkatini çekecek şekilde, seviyelere özen göstererek anlatılmıştır. Yedi İklim kitabında dil bilgisi konuları alıştırmalar şeklinde anlatılmıştır. C1 seviyesinde gramer bulunmamaktadır. Silsiletü'l-Lisan Arapça ders kitabında dil bilgisi konuları Al-Kitaab ders kitabına göre daha geniş ve detaylı bir şekilde anlatılmıştır, aynı zamanda dil bilgisi konuların biraz daha geliştirilmesi gerekmektedir, daha fazla alıştırma, örnek ve anlatım metinlerine yer verilmelidir. Al-Kitaab kitabında farklı olarak dil bilgisi konuları İngilizce anlatılmıştır. Alıştırmaların sayısı uygun olup, kitap farklı seviyelere özen göstermiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan İstanbul ders kitaplarının dil bilgisi en geniş şekilde anlatan kitaplar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen verilerin ışığında İstanbul: Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe ders kitapları, Al-Kitaab ve Silsiletü'l-Lisan Arapça ders kitapları arasındaki farklılıkların benzerliklerinden daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe ve Arapça öğretimi ders kitaplarının, dört temel dil becerinin öğrenciye kazandırılmasında benzer yöntemler kullandığı tespit edilmiştir. Araştırmanın kaynağı olan Arapça ve Türkçe kitaplarında özel bir beceriyi geliştirmeye yönelik alıştırmalara yer verilmiştir. Bu

alıştırmaların yapılmasıyla diğer becerilerin gelişmesi de gerçekleşmektedir. Bu alıştırmalar kitapta boşluk doldurma, eşleştirme, soruları cevaplama, yazma, okuma, dinleme, tekrarlama ve konuşma tarzındadır. Dil becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunan önemli bir unsur olan işitsel-görsel materyaller de kullanılmıştır. Etkinlik ve alıştırmaların sayısının Arapça ve Türkçe kitaplarda hemen hemen aynı olduğu tespit edilmiştir.

Dilsel beceri etkinlik ve alıştırmaları kültürel unsurları içermelidir. Bunun Türkçe ders kitaplarında Arapça ders kitaplarına göre fazla olduğu gözlemlenmiştir. Farklı seviyelerde hem Arapça hem Türkçe ders kitaplarındaki dil becerisi alıştırmaları farklılık göstermiştir.

Öneriler

Araştırmada, Al-Kitaab Arapça ders kitaplarında büyük oranda İngilizce kullanıldığı tespit edilmiştir. Dil bilgisi kurallarının anlatımı ve bazı alıştırma sorularının tercümesine yer verilmiştir. Yabancı dil ders kitaplarında hedef dilden başka bir dil kullanılmamalıdır. Öğretmen, ders esnasında sadece gerektiği durumlarda bunu kullanmalıdır. Bu şekilde kullanılırsa öğrenciye güven hissi sağlanır, aynı zamanda hedef dile hep maruz kalmasına yardımcı olur. Al-Kitaab Arapça ders kitaplarında Ammice eğitime yer verilmiştir. Ammice, Arapçanın konuşulan dili ve Arap kültürünün önemli bir parçası olarak sayılmaktadır, fakat kitapta hem fasih Arapça hem Ammicenin bir arada olmasının iyi sonuçlar vereceği tartışılacak bir konudur, çünkü Ammice ve fasih Arapça birbirinden farklıdır, kullanımı da bazen farklılık gösterir, Dolayısıyla iki ayrı kitapta bulunması daha mantıklı olabilir. Arapça öğrenmenin amacı göz önünde bulundurularak buna uygun yöntem ve kitap seçilmelidir.

Al-Kitaab Arapça ders kitaplarında resimler ve görseller az sayıda kullanılmıştır. Resimler eğitim sürecinde çok önemli unsurlarından biridir, Dolayısıyla kitaptaki resimlerin konularla ilgili, net ve sayfada uygun bir konumda olması gerekmektedir. Kitapta konular ve resimler genel olarak birbirlerine bağlıdır, fakat sayfa düzeni üzerinde ayrıca durulmalıdır.

Araştırma, Silsiletü'l-Lisan kitaplarında orta ve ileri seviyelerdeki resimlerin sayısının az olduğunu göstermiştir. Resimlerin sayısı artırılmalıdır. Dil bilgisi kurallarının anlatımı ve sunumunun basit olduğu tespit edilmiştir, Dolayısıyla bunlar daha detaylı bir şekilde anlatılmalıdır.

Elde edilen sonuçlara göre; Silsiletü'l-Lisan ve Al-Kitaba ders kitaplarında kültür aktarımı üzerinde durulmalıdır. Kitaplardaki kültür öğelerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Resimler, şarkılar, yemekler, âdetler ve gelenekler gibi unsurlara yer verilmelidir.

Son olarak araştırmada Türkçe ders kitaplarının genel olarak Arapça kitaplardan daha başarılı oldukları görülmüştür. Bunlar; dil becerilerine odaklanan, sadece Türkçe anlatım içeren ve kültür aktarımına ciddi biçimde özen gösteren kitaplardır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmalar devam etmektedir. Arapça kitapların da geliştirilmesi ve güncellenmesi gerekmektedir. Yabancı dil olarak Arapça öğretimi alanındaki çalışmalar ve araştırmalar ciddi manada eksiktir. Bu konuda daha çok çalışmalar yapılmalı, Arapça kitapların nasıl geliştirileceği sorusuna cevap aranmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abs, M. ,el-Ebraş, M , es-Sibai, A ve El-Annan, M. (2013). *Arapça Dil Serisi/Silsiletü'l-Lisan Arapça 'ya Giriş*. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları
- Abs, M. ,el-Ebraş, M , es-Sibai, A ve el-Annan, M. (2013). *Arapça Dil Serisi/Silsiletü'l-Lisan Orta Seviye 1*. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları
- Abs, M. ,el-Ebraş, M , es-Sibai, A ve el-Annan, M. (2013). *Arapça Dil Serisi/Silsiletü'l-Lisan Orta seviye 2*. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları
- Abs, M. ,el-Ebraş, M , es-Sibai, A ve el-Annan, M. (2013). *Arapça Dil Serisi/Silsiletü'l-Lisan İleri seviye 1*. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları
- Aliyılmaz, C. ,Er, O. , Çoban, E. (2020).*Türkçe Eğitiminin Güncel Sorunları Kitap*. Eğiten Kitap.
- Al-Sharabi, T. (2018). Karşılaştırmalı Bir Bakış Açısıyla Dil Öğretiminde Kültür Aktarımı (Türkçe-Arapça Örneğinde), *International Journal of Teaching Turkish as a Foreign Language*. [543367\(dergipark.org.tr\)](http://543367(dergipark.org.tr)) 'dan alınmıştır
- Aslan, F. (2012). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1*. Kültür Sanat Basımevi
- Aslan, F. (2012). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2*. Kültür Sanat Basımevi
- Aslan, F. (2012). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1*. Kültür Sanat Basımevi
- Aslan, F. (2012). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2*. Kültür Sanat Basımevi
- Aslan, F. (2013). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1*. Kültür Sanat Basımevi
- Barın, E. (1992). *Yabancılar Türkçenin Öğretiminde Bir Metod Denemesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara

Batur, Z. (2010). Ana Dili Öğretiminde Gösterge Biliminin Yeri: Ana Dili Ders Kitaplarındaki Sözel Metinlerle Görsel Metinleri Bütünselliğinin Analizi. *Turkish Studies (Elektronik)* ,5 (4) ,174-200 [Pdf Görüntüleyici | TR Dizin](#) ‘dan alınmıştır

Brustad, K. ,Al-Tonsi, A. ve Al-Batal, M. (1995). *Al-Kitaab* Series Part 1. Gorgetown University Yayıncılık.

Brustad, K. ,Al-Tonsi, A. ve Al-Batal, M. (1995). *Al-Kitaab* Series Part 2. Gorgetown University Yayıncılık.

Brustad, K. ,Al-Tonsi, A. ve Al-Batal, M. (1995). *Al-Kitaab* Series Part 3. Gorgetown University Yayıncılık.

البوشخي، ع. (3-1 نوفمبر 2002). تعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها من منظور وظيفي. ورقة بحثية قُدمت في ندوة اللغة العربية إلى أين. الرباط

[مجمع البوشخي، ع. \(2017\). تعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها وسبل تطويره. منتدى مجمع اللغة العربية على الشبكة العالمية \(m-a-arabia.com\) «مجمع اللغة العربية على الشبكة العالمية»](#) dan alınmıştır

Çelik, C. E. (2016). ANA Dil ve Anne Dili Kavramları. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1 (29) ,88-100. Doi: 10. 17498/Kdeniz. 46693

Dilber, N. Ç. (2018). Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Yazılan Kaynak Kitaplara İlişkin Bir İnceleme. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 2018, 111-128. [Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi “Makale”Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Yazılan Kaynak Kitaplara İlişkin Bir İnceleme\(dergipark. org. tr\)](#) ‘dan alınmıştır

- El-kholi, K. F. (2011). Arapça Öğretiminin Problemleri ve Çözüm Yolları. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 32, 2011, s. 185-201. [arapçaöğretiminin problemleri ve çözüm yollari. pdf](#) ‘dan alınmıştır
- Erdal, K. (2018). Yabancılara Türkçeyi Öğretirken Türkiye’yi Öğretmek: Ulutömer Örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı*, 81-94. DOI: 10.19171/uefad.430155
- Erdal, K, Dağdeviren, İ. Gökhan, O. , Şen, H. H. & Şenay, E. (2017). Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Ögeler (A2 Düzeyi). *TÜRÜK Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*,1(12),11-23 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turuk/issue/42737/517512> ‘dan alınmıştır
- Erkek, G. Batur, Z. Kaplan, K. & Ercan, E. (2017). Türkçe Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisinin Edinimine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1 (1) ,42-75. [Avrasya Dil Eğ*itimi ve Araştırmaları Dergisi \(Makale\) Türkçe Eğitimi Ve Yabancı Dil Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisinin Edinimine İlişkin Öğretmen Görüşleri \(dergipark. org. tr\)](#)
- Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış. *International Periodica For The Languages, terature and History of Turkish or Turkic*, volume 6/3 p. 797-810. [gocer_mogul_turkce_yabanci_dil_calisma. Pdf \(cu. edu. tr\)](#) ‘den alınmıştır
- Göçer, A. (2015). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Konuşma Becerisinin Kazandırılması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (2) ,21-36. [Trakya UniversityJournal of SocialScience“Submission” TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KONUŞMA BECERİSİNİN KAZANDIRILMASI\(dergipark. org. tr\)](#) ‘dan alınmıştır

Göçer A (2007). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Ölçme ve Değerlendirme Açısından İncelenmesi. *Dil Dergisi*, 0 (137) ,30 - 46. [Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Ölçme ve Değerlendirme Açısından İncelenmesi | TR Dizin](#) ‘dan alınmıştır

Görgün, T. Mukaddime. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*.(Erişim 28 Şubat) [MUKADDİME - TDV İslâm Ansiklopedisi\(islamansiklopedisi. org. tr\)](#) ‘dan alınmıştır

Gün, M. ve Memiş, M. R. (2017). İki Farklı Dilin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Temel Seviye Ders Kitaplarının Dinleme Etkinlikleri Bakımından Karşılaştırılması. *International Journal of Language Academy*, 5 (7) ,387-403, DOI : [10. 18033/ijla. 3804](#)

Güncel Arapça Sözlük. <https://www.almaany.com/>

Güncel Türkçe Sözlük.<https://sozluk.gov.tr/>

Haldun, İ. (2020). *Mukaddime*, Dergâh Yayınları

Işık, C. (2015). Arapça ile Türkçe Arasındaki Temel Farklılıklar. *Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (6), 119-146. <https://dergipark. org. tr/tr/pub/ifder/issue/39362/464401> ‘dan alınmıştır

Kahirman, R. Doğtaş, A. Çapoğlu, E. ve Ateşal, Z. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretimi Kaynakçası. *Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, Yıl:1, Sayı:1, Sayfa: 80-132. [Turuk Dergisi\(dergipark. org. tr\)](#) ‘dan alınmıştır

Kalaycı, D. ve Durukan, E. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretimi ders kitaplarının öğrenme alanları bakımından karşılaştırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8 (4) ,2162-2177. [908103\(dergipark. org. tr\)](#)

Melanlıoğlu, D. (2016). Yabancı Öğrenciler İçin Dinleme Becerisine Yönelik Üstbilişsel Dereceli Puanlama Anahtarı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2) ,1206-1229. Doi: 10.17556/jef.20880

Melanlıoğlu, D. (2012). Dinleme Becerisinin Geliştirilmesinde Ailenin Rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları*, Yıl: 12 Cilt: 7 Sayı: 29 ISSN: 1303-0256. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/197918> 'dan alınmıştır.

Moğul, S. ve Göçer, A. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ile İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış. *International Periodical For The Languages, terature and History of Turkish or Turkic*, 6 (3) ,797-810. [gocer_mogul_turkce_yabanci_dil_calisma.pdf\(cu.edu.tr\)](http://gocer_mogul_turkce_yabanci_dil_calisma.pdf(cu.edu.tr)) 'dan alınmıştır

Mortaç, A. (2019). *Türkiye'de Arapça Öğretimi Açısından Silsiletül-Lisan Ders Kitabın Değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi. İstanbul.

Özcan, M. (2015). Yabancı Dil Olarak Arapça Konuşma Becerisi Öğretiminde İletişimsel Yaklaşım Dayalı Etkinliklerin Kullanımı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (10) ,153-164. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitimvetoplum/issue/5134/69903> 'dan alınmıştır

مولان، م. (2000). دراسة تقابلية بين اللغة العربية واللغة التركية على المستوى الصوتي. رسالة ماجستير

Özbay, M. ve Bahar, M. A. (2016). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Uzmanlık Sorunu. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 1 (1) ,1-29 [382484 \(dergipark.org.tr\)](https://dergipark.org.tr) 'dan alınmıştır

Sak, R. Şahin Sak, İ. T. , Öneren Şendil, Ç. & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4 (1) , 227-256. DOI: 10.33400/kuje.843306

- Sertoğlu, P. T. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Kapsamında ‘İstanbul Yabancılar İçin Türkçe’ Setinin Görsel Düzen Açısından İncelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi. İstanbul
- Şimşek, R. (2016). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Temel Dil Becerileri Bağlamında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir
- Şimşek, R. ve Aktaş, T. (2020). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Ünite Değerlendirme Ölçütleri Bağlamında Analizi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9 (3) ,708-728. Doi: 10. 30703/cije. 641716
- Şimşek, R. ve Erdem, İ. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisi ve kazanım ilişkisi. *Rumeli’de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (22) ,280-289. Doi: 10. 29000/rumelide. 895762
- Temizkan, M. ve Atasoy, A. (2016). Konuşma Becerisinde Aşamalı Gelişim Modelinin Etkililiği Üzerine Bir Değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (34) , 0-0. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/mkusbed/issue/24545/259959> ‘dan alınmıştır
- Tüfekçioğlu, B. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Okuma Becerisinin Yöntem ve Materyal Açısından Geliştirilmesine Yönelik Bir Çalışma. *E-Dil Dergisi*, Sayı 1, 101-117
- TDK (Türk Dil Kurumu) <https://sozluk.gov.tr/>
- Türker M. S, Genç A (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Blog Kullanımının Okuma Becerisine Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 0 (28) ,191 - 213. [YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE BLOG KULLANIMININ OKUMA BECERİSİNE ETKİSİ | TR Dizin](#) ‘Dan alınmıştır

Uğur, A. (2019). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarının Sözcük Öğretimi Açısından İncelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi. Nevşehir

Utku, F. (2016). *Silsiletü'l-Lisan İsimli Arapça Öğretim Setinin Değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bozok Üniversitesi. Yozgat.

مجمع اللغة العربية، 2004. القاهرة: مكتبة الشروق الدولية. كتاب غير مترجم

تعلم لغة أجنبية يقلل الإصابة بالخرف | أخبار صحة | الجزيرة نت. فيله، د. (2014). [تعلم لغة أجنبية يقلل الإصابة بالخرف](http://aljazeera.net)

محمد، ع. (2021). [ما هو مفهوم اللغة، ما هو مفهوم اللغة - سطور \(sotor.com\)](http://sotor.com)

İşcan, A. (2019). *Filmlerle Yabancılara Türkçe Öğretimi*. Nobel Akademik Yayıncılık

Yaylı, D. ve Bayyurt, Y. (2009). *Yabancılara Türkçe Öğretimi: Politika Yöntem ve Beceriler*. Anı Yayıncılık

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015). *Yedi iklim Türkçe ders kitabı A1*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015). *Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2*. Türkiye Diyanet Vakfı yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015). *Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015). *Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B2*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015). *Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı C1*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

سعید، م.، العيسوي، ه. و رضوان، ز. (2016). الإستراتيجيات الحديثة في تعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها وتطبيقاتها القرآنية